

2018 Jaarverslag

Inhoudsopgave

Over Jaarbeurs

Voorwoord van de CEO	4
Jaaroverzicht	6
Kerncijfers	8
Wie we zijn en wat we doen	9
Ons waardecreatiemodel	10
Onze strategie	11

De waarde die we creëren

Waarde voor onze klanten	12
Waarde voor de gemeente Utrecht	15
Waarde voor de maatschappij	17
Waarde voor onze medewerkers	20

Governance en risicoanalyse

Risicoanalyse	22
Verslag van de Raad van Commissarissen	29

Financieel verslag

Toelichting op het financiële jaar	37
Jaarrekening	38

Praktijk in beeld

FOX Sports en Eredivisie Live	31
VIV Europe	32
Computable Awards	33
Bouwmaat XXL	34

Jaarbeurs verbindt mensen,
merken en markten en
brengt handel in beweging

Voorwoord van de CEO

Met veerkracht vooruit

In 2018 heeft Jaarbeurs duidelijke stappen vooruitgezet. We constateren een toenemende gunning van belangrijke stakeholders die de basis legt voor een duurzaam en gezond rendement. We realiseerden een goede omzetgroei, die gepaard ging met een verbetering van het financiële resultaat, tevens gesterkt door de focus op de kosten. We kunnen terugkijken op een herstel voor de nationale activiteiten, die voor het eerst sinds 2012 een bijdrage aan de totale winst van Jaarbeurs leverden. We bouwen voort aan een passende cultuur, waarin collega's met oog voor de klant focussen op het succesvol maken van bestaande en nieuwe activiteiten; in termen van bezoekersaantallen, klantwaardering en de noodzakelijke winstgevendheid. Vanzelfsprekend gaat dit samen met plezier: in het werk en in het resultaat. Hierin blijven wij investeren.

Verbinden

Wij zijn ervan overtuigd dat de fysieke ontmoeting steeds relevanter wordt. Juist in dit online tijdperk doen live events er meer dan ooit toe. Ons businessmodel wordt daarin niet bedreigd en is zelfs sterk. Nationaal en internationaal blijven we daarom doen wat we al meer dan een eeuw lang doen: het verbinden van mensen, merken en markten. Uiteraard zal die verbinding alleen maar worden versterkt met gebruik van technologie en data. Zo blijven wij streven naar passende combinaties van ontmoeten en business.

Dynamiek biedt kansen

In de huidige economie zijn er grote en steeds snellere veranderingen; industrieën staan onder druk, maar er ontstaan ook compleet nieuwe markten. Voor de komende jaren zijn er op nationaal niveau onder meer kansen binnen de markten Gezondheidszorg en Onderwijs. Daar leven de grote vraagstukken voor onze samenleving en juist daar kan Jaarbeurs meerwaarde bieden door te verbinden. Internationaal liggen er kansen om meer titels te gaan voeren of om te (geo)klonen.

Samen bouwen aan de nieuwe venue

Voor de komende jaren hebben we een duidelijke missie om de huidige venue te transformeren. "De Nieuwe Jaarbeurs" moet één van de meest

vooruitstrevende ontmoetingsplekken van Europa worden. Leefbaarheid, duurzaamheid en populariteit zijn de fundamenten die sterk verankerd worden in de nieuwe venue en ook in het totale gebied. Planologisch biedt de ontwikkeling unieke kansen. Door verbindingen aan te gaan en uit te bouwen met de directe omgeving, wordt de aantrekkingskracht van het gebied verhoogd. De ontwikkeling zullen wij gelijkgericht doen met onze belangrijkste stakeholder, de gemeente Utrecht. We hopen onze bouwplannen in de tweede helft van 2019 wereldkundig te maken.

Verder versnellen in 2019

De voorspoedig lopende strategie wordt in 2019 aangescherpt. De focus komt te liggen op het versnellen van groei voor de nationale en internationale activiteiten. We richten ons op het effectiever maken van onze commerciële organisatie, die meer datagestuurd moet worden. Ook gaan we meer aandacht en energie besteden aan new business en innovatie. We zullen de organisatie vereenvoudigen, waardoor we meer snelheid en slagkracht ontwikkelen.

Tenslotte

Namens de gehele directie wil ik onze medewerkers bedanken voor hun inzet, bevoegenheid, enthousiasme en professionaliteit. Net als onze klanten en stakeholders, die ervoor kiezen om met ons samen te werken. Ook dank ik de leden

van de Raad van Commissarissen voor hun deskundige en betrokken manier waarop ze ons ook in 2018 met raad en daad bijstonden.

Albert Arp, CEO Jaarbeurs

"Het afgelopen jaar kregen wij regelmatig dankbrieven van bezoekers en klanten die hun waardering over Jaarbeurs uitspreken. Dat geeft mij enorm veel energie. Ik besef dan dat wij op de goede weg zijn. We leren, ontwikkelen en bouwen daarop voort. Met focus op klant en bezoeker. Continu strevend naar die 'dikke 9'."

Jaaroverzicht 2018

Magische momenten

Met veel plezier kijken we terug op alle evenementen, beurzen, feesten, congressen en vergaderingen die in 2018 plaatsvonden bij Jaarbeurs. Van de MOTORbeurs en de vakbeurs ICT & Logistiek tot evenementen als A State of Trance en World of Dinos: hieronder een greep uit de eventkalender 2018.

MOTORbeurs Utrecht

met ruim 91.000 bezoekers was dit weer de aftrap van het seizoen voor beginnende en ervaren motormuizen.

ESEF & Technishow

de twee toonaangevende vakbeurzen voor de industrie. Concept ESEF 2018 is volledig nieuw ontwikkeld en krijgt enthousiaste reacties. 23.000 bezoekers. TechniShow is het meest complete platform voor de maakindustrie van de Benelux. Goed voor 42.676 bezoekers.

A State Of Trance Utrecht

de Nederlandse standplaats van het wereldwijde festival voor elektronische muziek. Compleet uitverkocht: ruim 30.000 bezoekers.

Dutch Comic Con

32.000 liefhebbers transformeren tijdens dit tweedaagse event in hun favoriete strip- en fantasyfiguur of gamepersonage.

VSK

de grootste vakbeurs voor de installatiebranche over sanitair, klimaatbeheersing en koudetechniek scoort de hoogste klantwaardering in 25 jaar. Bijna 35.000 bezoekers.

KNMP voorjaarscongres

het KNMP Congres voor apothekers en apotheken vindt tweemaal per jaar plaats in het Beatrix Theater. Gemiddeld 1.250 bezoekers.

Dancefair

dit event voor music makers telt 6.000 vierkante meter aan beursvloer vol muziekinstrumenten, software en zakelijke muziekdienstverleners.

Support

event voor mensen met een bewegingsbeperking, hun familieleden, begeleiders en mantelzorgers en voor zorgprofessionals. Veelzijdig aanbod in onder andere hulpmiddelen, mobiliteit & vervoer, sport & vrije tijd en wonen & domotica. Goed voor 13.000 bezoekers.

FOX Sports & Eredivisie VoetbalFestival

de eerste editie van dit festival is in de zomer van 2018 één groot feest voor alle voetbalfans. Een dag vol wedstrijden, fun, activiteiten en ontmoetingen met bekende voetballers en YouTubers. Wordt vervolgd in 2019.

VIV Europe

de internationale vakbeurs voor de innovatieve veehouderij beleeft het 40-jarig jubileum met een aantrekkelijk inhoudelijk programma. En omdat de beurs dit jaar tegelijk valt met het WK Voetbal is een WK Arena met live voetbalwedstrijden gebouwd.

Bouwmaat XXL

het Bouwmaat-branded event voor de ervaren bouwvakker is een combinatie van een dynamische vakbeurs en een spetterend feestprogramma. Goed voor 2.500 bezoekers.

World of Dinos

meer dan zestig levensechte, bewegende dino's op ware grootte tentoongesteld in decors die passen bij hun natuurlijke leefomgeving. Populair bij jong en oud: meer dan 50.000 bezoekers.

Computable 50 jaar

de dertiende editie van de Computable Awards is een avond vol champagne, led dansers, maar ook De Speld Live. Voor Computable is het een speciale editie, want het 50-jarig jubileum van de ict-vaktitel wordt gevierd.

Prinses Máxima Centrum benefietgaladiner

het Prinses Máxima Centrum en Jaarbeurs organiseren in het Beatrix Theater een succesvolle benefietavond met een opbrengst van maar liefst € 1.001.700,-.

LEGO® World

het leuke familie-uitje in de herfstvakantie waarbij het maar om één ding draait: LEGO! Editie 2018 is de meest succesvolle ooit: meer dan 90.000 bezoekers.

Smart Homes & Intelligent Buildings

hoogwaardig kennisevent over het thema intelligente woningen en gebouwen, gericht op de professionele markt. Deze tweede editie verdubbelt in aantal bezoekers: 704.

ICT & Logistiek

event dat professionals in de logistiek een actueel overzicht geeft van toepassingen en diensten voor de complete supply chain. Met 145 exposanten en 5.552 bezoekers is dit een recordeditie.

KvK Startersdag, Jonge Startersdag en Startersdag4Kids

drie doelgroepen onder het dak van Media Plaza, op uitnodiging van de Kamer van Koophandel. Voor kinderen van 8 tot en met 12 de KVK Startersdag4Kids, voor jongeren tot en met 18 de KVK Jonge Startersdag en voor volwassenen de KVK Startersdag.

En niet te vergeten:

Opening vernieuwde Jaarbeursplein

De Utrechtse wethouder Victor Eberhardt opent het vernieuwde Jaarbeursplein; de ondergrondse parkeergarage van drie lagen met de bijbehorende inrit op de Croeselaan en het plein er bovenop.

Tesla Powerpack op parkeerplaats Jaarbeurs

Utrecht heeft een primeur: op de parkeerplaats van Jaarbeurs staat een Tesla Powerpack. De gloednieuwe batterij heeft een oppervlakte van ongeveer 20 m2 en is gekoppeld aan 200 zonnepanelen en 20 laadpunten voor elektrische auto's.

Kerncijfers

Na een reeks van verliesjaren is in 2017 het tij gekeerd. Deze positieve ontwikkeling heeft zich in 2018 voortgezet. Jaarbeurs heeft een solide balans en een verbeterde winstgevendheid.

Eigen vermogen en solvabiliteit

in € X 1 miljoen

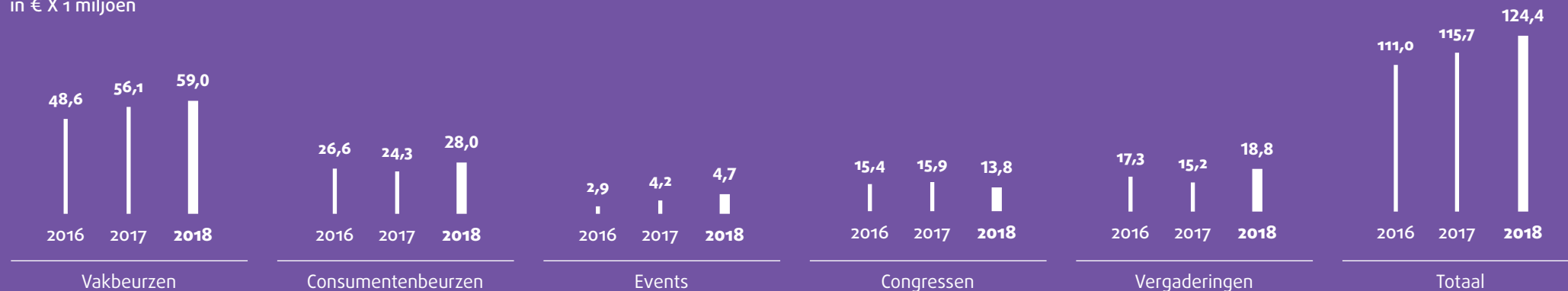

EBIT

Omzet naar activiteiten

in € X 1 miljoen

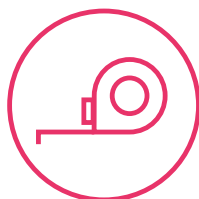

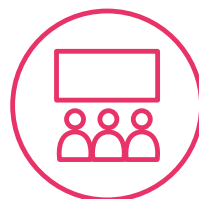
Wie wij zijn en wat we doen

79
Beurzen, events
en conferenties

100.000 m²
Oppervlakte

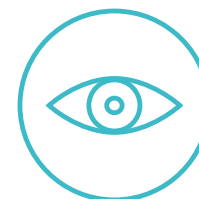
11
Hallen

8.126
Congressen &
vergaderingen

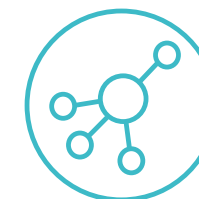
2,3 miljoen
Bezoekers

250.000
Bezoekers per maand op
onze online platforms

13
Digitale platforms

26
Buitenlandse beurzen
waar we actief zijn

Wij zijn een trots boegbeeld van de belevenis-economie. We zetten handel in beweging door bijzondere en betekenisvolle ontmoetingen te organiseren op de beste plek, elke dag weer. Daarvoor zijn we in 1916 opgericht en organiseerden we in 1917 onze eerste Jaarbeurs. Meer dan 100 belevingsvolle jaren later is dit nog steeds in ons DNA aanwezig.

We verbinden mensen en markten. Anders dan andere eventlocaties zijn wij niet alleen maar gastheer, maar ook organisator. Onze gepassioneerde medewerkers met kennis van specifieke industrieën maken ons een stevige gesprekspartner en adviseur.

Door onze ruime ervaring op het gebied van eventorganisatie kunnen we organisaties verder helpen door tractie te creëren voor klanten, merken, producten en diensten. Dit komt onder andere tot uiting in de vele digitale platforms die we hebben opgezet en beheren. Naast onze kennis en ervaring zijn ons landelijke en internationale netwerk en onze verbinding met leveranciers en partners belangrijke assets.

Jaarbeurs in Nederland

Onze business unit Merken & Content richt zich op B2B en B2C markten met merken als de Bouwbeurs en de Vakantiebeurs en platformen als Computable, installatieprofs.nl

en maakindustrie.nl. Wij zijn expert in bouw & installatie, industrie, logistiek, IT media, zorg en onderwijs, travel en leisure. De business unit Venue & Service verzorgt de hospitality binnen Jaarbeurs van A tot Z. Zij zijn de drijvende kracht achter events in het hallencomplex en bij de vergader- en congreslocaties.

Jaarbeurs Internationaal

Met de business unit Internationaal organiseren we vak- en consumentenevents buiten Nederland, gericht op de drie segmenten Agri & Food, Bouw en Lifestyle. De VIV (Vakbeurs Innovatieve Veehouderij) organiseren we in China, Thailand en de Verenigde Arabische Emiraten, maar ook eens

in de vier jaar in Nederland. Jaarbeurs is 70% eigenaar van VNU Exhibitions Asia in Shanghai. 30% is in handen van de oprichters. Een zelfstandig bedrijf dat opereert binnen de met Jaarbeurs afgesproken strategische kaders. VNU Exhibitions Asia Pacific, gevestigd in Bangkok, is een kleinere organisatie in omvang en omzet, waarbij Jaarbeurs voor 49,99% eigenaar is. De andere 50,01% van de aandelen zijn in handen van de TCC Exhibition and Convention Center Co., Ltd. Het internationale hoofdkantoor is Jaarbeurs in Utrecht.

Ons waardecreatiemodel

Midden in de samenleving

Om goed te laten zien wat onze invloed op de samenleving is, hebben we op deze pagina onze organisatie schematisch in beeld gebracht. Hierbij is gebruik gemaakt van de richtlijnen van het International Integrated Reporting Council (IIRC). Aan de linkerkant is te zien welke middelen (input) we nodig hebben om ons business model (strategic choices and business activities) te ontwikkelen ten einde waarde te leveren voor onze stakeholders (output and outcomes). De waarde vloeit voort uit de resultaten en effecten van ons business model. Voor de langere termijn willen we dat onze bedrijfsresultaten bijdragen aan de realisatie van de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.

Onze middelen (input)

Jaarbeurs (venue)

Medewerkers

Klanten en bezoekers met een belang en/of interesse in specifieke industrieën

Expert in 8 belangrijke markten, zowel B2B als B2C

Duurzame relaties met betrokken leveranciers en partners

Landelijk en internationaal relatiennetwerk

Solide financiële basis

Ons business model (strategic choices and business activities)

Missie

Door het verbinden van mensen, merken en markten bijzondere ontmoetingen faciliteren

Ambitie

Een toonaangevende eventorganisator en facilitator te zijn. Landelijk en op termijn ook internationaal

Strategische pijlers

- IJzersterke en duurzame Jaarbeurs (venue)
- Intense klantfocus
- Betekenisvol zijn in de samenleving en (inter)nationale economie
- Medewerkers in hun kracht

Kernactiviteiten

- We faciliteren en organiseren
- We ontsluiten en delen kennis
- We ontwikkelen en investeren in sterke eigen merken en evenementen
- We zijn de toegangspoort tot Azië

Governance en Risicobeheersing

Waarde voor onze stakeholders en de maatschappij (output & outcomes)

Waarde voor onze klanten (p.12)

We bieden veelzijdige en kwalitatieve producten en diensten die handel in beweging brengen en tot bijzondere ontmoetingen leiden:

- (Inter)nationale consumentenevenementen en vakbeurzen, met een focus op live events
- Strategie summits
- Kennisdeling en netwerken
- Online platforms
- Congres- en vergadercentra

Waarde voor de gemeente Utrecht en de maatschappij (p.15)

We zorgen voor economische bedrijvigheid en bouwen aan een gezonde en duurzame Jaarbeurs, die bijdraagt aan een prettige leefomgeving en populariteit van de stad

Waarde voor onze medewerkers (p.20)

We bieden een dynamische werkomgeving en bouwen aan een hechte organisatie met professionele medewerkers die met een intense klantfocus bijdragen aan succesvolle ontmoetingen

Lange termijn impact voor de maatschappij

We kijken vooruit en willen bijdragen aan de UN Sustainable Development Goals. Daarbij ligt de focus op de volgende drie SDG's. (Nadere toelichting op pagina 19)

Onze strategie

Bouwen aan een duurzame Jaarbeurs

In december 2016 hebben we een nieuwe strategie vastgesteld. Inmiddels noemen we die kortweg de 'huis op orde' strategie. Na vele jaren van verlies was het immers hard nodig onze organisatie op orde te brengen. Het daarop volgende jaar (2017) is afgesloten met een bescheiden winst, dankzij geringe groei van de omzet en bewuste aandacht voor kostenbeheersing. De Nederlandse activiteiten toonden in dat jaar een verbeterd, maar nog licht negatief resultaat. In 2018 is hier een gunstig vervolg op gekomen, met nu ook een positief resultaat in Nederland.

Voor een bestendig herstel zullen we in 2019 verdere stappen zetten in vervolg op en in lijn met, de strategie van de afgelopen jaren. We blijven fors investeren in onze medewerkers en organisatie om vanuit een gezonde kostenbasis de waarde voor de klant continu te optimaliseren.

Sinds eind 2018 richten we ons op het ontwikkelen van de strategie 2019-2022. We verwachten dat proces in de zomer van 2019 af te ronden. Vast staat dat Jaarbeurs haar rol als eigenaar van de beurshallen in Utrecht én organisator van beurzen en events in binnen- en buitenland wil continueren. Daarom is en wordt met veel energie gewerkt aan het ontwikkelen van het Masterplan

van de Nieuwe Jaarbeurs: de nieuwe venue in Utrecht, met een hoog niveau van leefbaarheid, duurzaamheid en populariteit. Wij verwachten dat de Nieuwe Jaarbeurs, na een periode van transitie, een impuls zal geven aan het activiteitsniveau van Jaarbeurs in Nederland én aan de stad Utrecht.

Waarde voor onze klanten

Succesvolle nationale en internationale ontmoetingen

In eigen land organiseerden de divisies **Merken & Content** en **Venue & Services** diverse beurzen, events en congressen. Internationaal hadden we succes met diverse activiteiten in China en de VIV-edities georganiseerd in Abu Dhabi en Utrecht.

Nationaal

Merken & Content

De Merken & Content divisie concentreerde zich in 2018 op het verbeteren van het rendement en het vergroten van impact binnen de kernmarkten en voor de kernmerken. Daarbij zijn we steeds beter in staat om vanuit bezoekersdoelgroepen een merk of event te bouwen. Dit vroeg om een omslag in ons denken, handelen en dus ook in competenties van medewerkers. Twee jaar geleden is deze investering gestart. Het zorgt er nu al voor dat jaarlijkse titels succesvoller zijn. Een goed voorbeeld daarvan is Technishow, die elke editie verbetert, in waardering en bezoek.

Voor bestaande activiteiten is het noodzakelijk dat klanten onvoorwaardelijk voor ons kiezen, ook als het economisch slechter gaat. Dat betekent voor ons: continu waarde toevoegen.

Dit doen we door in toenemende mate in te spelen op de veranderde behoefte van klanten en opdrachtgevers middels nieuwe proposities en verdienmodellen. Het opzetten van een digitale strategie kan daar ook onderdeel van zijn. Sowieso zetten we voor onze merken, mits rendabel, een digitaal platform neer.

Door de marketing meer in dienst te stellen van de business willen we betere resultaten boeken. Belangrijke ontwikkeling in 2018 was dan ook de transformatie van de marketingafdeling. De diverse marketeers hebben nu hun eigen specialismen, waaronder 'trade', 'content', 'marketing intelligence' en 'bezoekerswerving'. Daarnaast is er specifieke aandacht voor brand management.

De kracht van live events

Zowel met ons zakelijke als consumentenportfolio presteerden we goed en is wederom de kracht van live events onderstreept. Dat is te zien aan de omzet, bezoekersaantallen en waardering. Voorbeelden daarvan zijn:

- Technishow, het platform voor de (maak) industrie in de Benelux dat volledig werd

uitverkocht. Een klantwaarderingcijfer van 7,8 en 42.658 bezoekers.

- VSK, de belangrijkste beurs voor de gehele installatiebranche, ontving het hoogste waarderingcijfer in 25 jaar, een 7,6.
- Zorg & ICT, die het seminarprogramma uitbreidde met 170 sessies over ICT-innovaties, ging qua bezoekersaantal voor het eerst door de 10.000-grens.
- ICT & Logistiek, die eveneens een recordaantal bezoekers verwelkomde en maar liefst 145 deelnemende bedrijven telde.

Gemiddelde klantwaarderingcijfers

Gemiddeld genomen zien we een stijgende lijn (0,4) in het waarderingcijfer voor de beurzen die we zelf organiseren. Onderstaand een overzicht van de gemiddelde waardering, gerangschikt naar kernmarkten.

Kernmarkten	Gemiddelde bezoekerswaardering	Gemiddelde waardering deelnemende bedrijven
Bouw & Installatie	7,4	7,7
IT Pro / Media	7,5	7,2
Industrie (Maakindustrie)	7,7	7,3
Logistiek	7,4	7,5
Zorg	7,5	7,6
Travel	7,6	7,6
Leisure	7,8	7,4
Onderwijs	nvt, niet in 2018	nvt, niet in 2018

Nieuwe concepten

Vanuit klantbehoeften zijn nieuwe concepten ontwikkeld. Voorbeelden daarvan zijn:

- FOX Sports & Eredivisie VoetbalFestival, werd door de bezoekers gewaardeerd met een 8,4 en 98% gaf aan de volgende keer weer te willen komen.
- Trade Mart en Jewels & Watches, met de nieuwste, meest toonaangevende collecties op diverse terreinen.
- B2B-propositie voor de Vakantiebeurs, waarbij deelnemende bedrijven een tweedaagse pop-up stand in de business lounge hebben neergezet.

De nieuwe concepten waren een succes en krijgen een vervolg in 2019. In 2018 ontwikkelden we ook een nieuw concept dat in 2019 voor het eerst gaat plaatsvinden: Building Industrialization and Digitization, dat inspeelt op industrialisatie binnen de bouw.

Venue & Services

Binnen de business unit Venue & Services was de doelstelling voor 2018: meer omzet, meer EBIT, meer trots bij medewerkers en ontwikkeling richting een 'dikke 9' ten aanzien van klanttevredenheid. Er is een duidelijke scheiding aangebracht tussen medewerkers die zich met new business bezighouden en medewerkers die verantwoordelijk zijn voor het beheren van de accounts. Het resulteerde in een verbeterd klantbehoud, het aantrekken van nieuwe evenementen, beurzen, congressen en vergaderingen en realisatie van een hogere omzet.

Ook voor deze business unit is in 2018 wederom de kracht van live events en ontmoetingen onderstreept. We hebben evenementen gefaciliteerd waar zaken doen, netwerken, teambuilding, verbetering van imago en kennisoverdracht centraal staan. De events zijn voor zeer uiteenlopende doelgroepen: World of Dinos voor gezinnen, de 50PlusBeurs voor de oudere generatie, 'MBA in één dag' voor managers en evenementen als de Webwinkel Vakdagen, georganiseerd door OGZ, voor ondernemers. Trots zijn we op de bijeenkomsten waar kennis delen, groei en ontwikkeling centraal staan, waaronder het congres 'Leraren maken het verschil' van Dyade en het MIE '19. Dit is het Marketing Insight Event van Nederland, georganiseerd door het Expertise Center voor Marketing insights, Onderzoek en Analytics.

Onze medewerkers slagen er steeds weer in om de hallen in de venue te transformeren, een prestatie van formaat. Van een lege hal een evenementbeleving maken is echt een vak apart. Het ene moment verwelkomen we een, in

lederhosen gehesen, menigte tijdens Das Coen und Sander Fest van Radio 538 en het andere moment biedt Hal 1, onze grootste hal, het podium voor een indrukwekkend benefietgala voor het Prinses Máxima Centrum voor kinderoncologie.

Een dikke 9: de excellente klantervaring

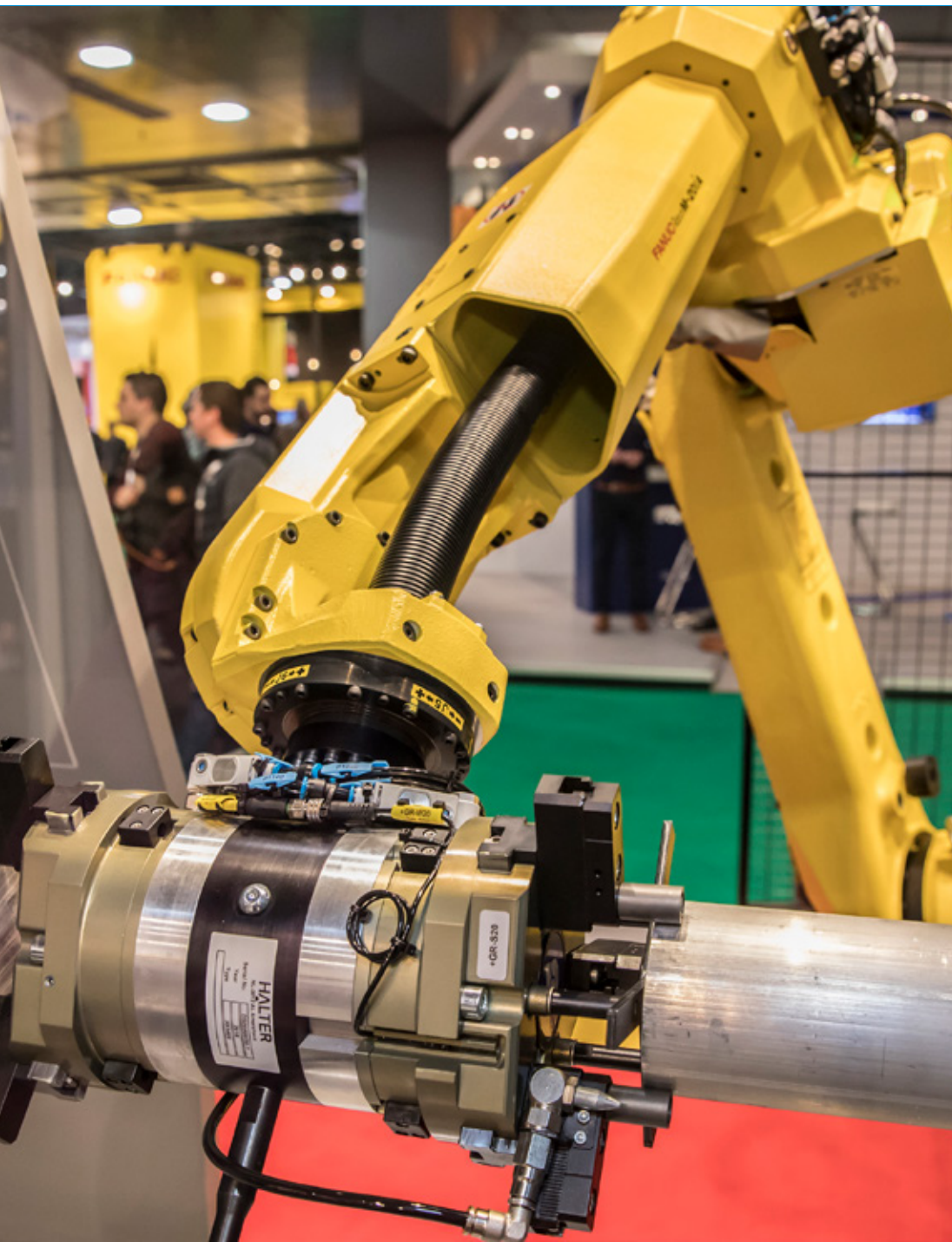
We vinden het belangrijk dat opdrachtgevers, exposanten, deelnemers en bezoekers een goed gevoel hebben bij de diensten die we leveren. Dat begint al bij de oriëntatie op de website. Bij alles wat we doen, in de hele keten, zijn we scherp op de ervaring die leidt tot een 'dikke 9'.

De dikke 9 staat synoniem voor het streven naar een excellente klantervaring. In 2018 lag de focus op gestandaardiseerde doorvertaling naar houding en gedrag van medewerkers.

Portfolio opnieuw bekijken

Voor de ontwikkeling van de venue is het noodzakelijk dat het resultaat nog beter wordt. De focus ligt op de versnelling van winstgevende producten en diensten. De new business teams richten zich daarom op marktverbreding, waaronder grote bedrijfsfeesten, zoals het event van Bouwmaat XXL dat we in 2018 organiseerden.

Daarnaast is in de zomerperiode een betere bezetting van de locatie wenselijk. Dit willen we realiseren door bijvoorbeeld meer samen te werken met lokale bedrijven. Ten aanzien van onze vergaderlocaties zien we groeipotentieel in de avondprogrammering.

Internationaal

De activiteiten vanuit Thailand met VNU AP waren succesvol en voor het tweede jaar sinds het bestaan werd winst gecreëerd. Eind 2018 heeft de managing director de organisatie verlaten en deze functie is per 1 februari 2019 weer ingevuld. Medio 2019 wordt een groeistrategie uitgewerkt.

De activiteiten vanuit China met VNU AP waren eveneens zeer succesvol te noemen. VNU EA voert er ruim 30 titels en de vijf flagship-events kenden allen een sterke groei, met name de titel Pet Fair. Gemiddeld groeiden de activiteiten met ruim 20%. Op alle titels wordt een groeistrategie toegepast. Ook voor VNU EA wordt in 2019 een herijkte strategie uitgewerkt.

Voor VIV was 2018 het jaar van VIV Europe in Utrecht en VIV MEA in Abu Dhabi. Financieel verliepen beide beurzen voortreffelijk. Bij VIV Europe lopen de bezoekersaantallen terug en bij VIV MEA zijn de bezoekersaantallen langzamer gegroeid dan het beursoppervlak, met als gevolg dat de exposantenwaardering omlaag ging. Daar is een kwalitatieve slag te slaan.

Herpositionering VIV

Wens is om de leidende positie van VIV Asia te versterken. VIV MEA moet toegroeien naar een sterke innovatiebeurs en VIV Europe gaat herpositioneren om voorop te blijven lopen.

Waarde voor de gemeente Utrecht

Ontwikkeling van het Stationsgebied, de Nieuwe Jaarbeurs en het Beurskwartier

Het Beurskwartier verandert de komende jaren in een dynamisch gebied waar altijd wat te beleven is. Jaarbeurs opent zich letterlijk en figuurlijk naar de stad en omarmt de toekomstige stedelijkheid van Utrecht. Zo creëren we een beursdistrict dat veel meer een 24/7 levendig gebruik kent en open, groen en duurzaam is. Ook nationaal en internationaal zal het een boost geven voor Jaarbeurs, voor de stad Utrecht en de regio.

Meer dan ooit werken we met de gemeente Utrecht en andere externe stakeholders samen om onze bedrijfs- en duurzame doelstellingen te realiseren. Plan is om het meest vooruitstrevende beurs- en eventplatform van Europa te worden.

Bijdrage aan Utrechtse economie

Jaarbeurs en Utrecht zijn al honderd jaar onlosmakelijk met elkaar verbonden. Elke euro die tijdens de ruim 8.000 evenementen wordt uitgegeven, zorgt voor ruim 4 euro aan bestedingen bij ingehuurde bedrijven

en omliggende niet-Jaarbeursdiensten zoals hotels, restaurants en bezoeken aan culturele instellingen. Andersom maken de stad en regio ons sterker. Denk aan Utrechtse bedrijven die het congres- en vergadercentrum gebruiken voor bijeenkomsten.

Transformatie stationsgebied

De ambitie, de groei van de regio en uitbreiding van het Stationsgebied versterken onze propositie. De gemeente investeert, bouwt en laat met duidelijk zelfvertrouwen zien dat het ambitie heeft. Jaarbeurs is deelgenoot en partner en ontwikkelt samen met de gemeente en andere private partijen, zoals NS en ProRail, het Stationsgebied. Zo werken we gezamenlijk aan een Beurskwartier dat een landmark voor Utrecht wordt.

Samenwerkingsverbanden

De afgelopen jaren is een aantal samenwerkingsverbanden opgezet en verder uitgebouwd. Een voorbeeld is de Green Business Club Utrecht Centraal, waarin we met

de omliggende bedrijven aan een levendig en duurzaam Utrecht werken. Daarnaast is er het Smart Sustainable Districts Project. Hierin werken we samen met de gemeente Utrecht en de Universiteit Utrecht aan de ontwikkeling van de Westkant van het stationsgebied. Duurzaamheid neemt hierbij een belangrijke plaats in.

Metamorfose van gebouwen en Jaarbeursterrein

Samen met de internationaal befaamde architect Winy Maas bereiden we een ingrijpende metamorfose van onze gebouwen en het Jaarbeursterrein voor. Ambitie is om Jaarbeurs als een ultieme ontmoetingsplek bij de Europese top te laten horen en dat vraagt om een ontwerp met lef. Voor onze klanten wordt dit één van de mooiste evenementenlocaties van Europa. Meerdere grote beurzen en evenementen kunnen tegelijkertijd plaatsvinden. Er komen unieke ontmoetingsplekken, met buitenruimte, een veel slimmere logistiek en meer driedimensionaal ruimtegebruik.

In het najaar van 2019 wordt het ontwerp gedeeld met een brede groep stakeholders. Voor bestaande klanten, vooral als er meerjarige contracten lopen, en tijdens roadshows bij brancheverenigingen geven we veelal een sneak preview en beantwoorden we hun belangrijkste vragen. We krijgen hier veel positieve reacties op. Uiteraard is er met de gemeente Utrecht een sterke samenwerking en zijn zij continu deelgenoot en sparringpartner bij de ontwikkelingen.

Grote veranderingen in het Beurskwartier

De visie ten aanzien van gebiedsontwikkeling in het Beurskwartier is vastgesteld. In de komende periode wordt door de gemeente het stedenbouwkundig programma van eisen geschreven. Op dit moment zijn er niet veel bewoners in het Beurskwartier, maar dat gaat veranderen. Daar waar nu alleen de venue en een parkeerplaats is, verrijst een woonwijk mét Jaarbeurs. Als de Nieuwe Jaarbeurs klaar is, dan zijn wij slechts één van de bewoners in de wijk.

Centrumboulevard

Belangrijk element in het vernieuwde gebied is de Centrumboulevard. Dit is de voetgangerszone die Jaarbeurs vanaf het Merwedekanaal verbindt met het stationsgebied. Door een grondruil met de gemeente verdwijnen vanaf 2023 de parkeerterreinen aan de Croeselaan. We concentreren de parkeerruimte aan de overkant van het Merwedekanaal. Naast megabioscoop Kinopolis Jaarbeurs komen er nieuwe functies, zoals het Amrâth Hotel, dat op dit moment in aanbouw is. Daarnaast is door de oplevering in 2018 van het nieuwe Jaarbeursplein een mooie en bruisende verbinding gemaakt in het gebied.

Waarde voor de maatschappij

Duurzaam complexbeheer voor nu en in de toekomst

Jaarlijks bezoeken 2,3 miljoen mensen de Jaarbeurs venue en het vergader- en congrescentrum. Jaarbeurs neemt verantwoordelijkheid voor de milieueffecten en de logistiek die daar bij komt kijken. 2018 stond in het teken van het op orde houden, het verbeteren en borgen van onze basisprocessen. Daarnaast draaien er pilotprojecten waarmee we voorsorteren op een duurzame toekomst.

De basis op orde

Veiligheid, schoonmaak, voorkomen van geluidsoverlast, gescheiden afvalbeheer en reductie van voedselverspilling zijn onderdeel van de dagelijkse processen bij het complexbeheer. Deze zaken verbeteren wij doorlopend, ook omdat de basis op orde moet zijn als we starten met de complexvernieuwing. In 2018 waren er 5 (2017: 4) geregistreerde ongevallen met eigen personeel. Dit heeft onze volle aandacht, want veiligheid heeft altijd de hoogste prioriteit. Qua geluidsoverlast was er één geregistreerde klacht (2017: 7 en 2016: 3). Ondanks de daling wordt ook deze ene klacht serieus behandeld. Ten aanzien van afvalbeheer wordt bekeken hoe we compacter kunnen

afvoeren. Daarnaast is er aandacht voor minder inkoop van wegwerpartikelen en afname in het gebruik van petflessen.

Analyse Afval in 1000 kg

Green Key

In januari 2019 ontvingen we voor achtste keer op rij het gouden Green Key certificaat, het internationale keurmerk voor vergader- en congreslocaties. De duurzame eisen worden steeds verder aangescherpt. Om hierop te anticiperen is een Green Team geformeerd, waarin zowel de hoofden Complexbeheer & Facilitair, Venue & Services als Inkoop zijn vertegenwoordigd. Samen houden zij grip op beleid en maatregelen.

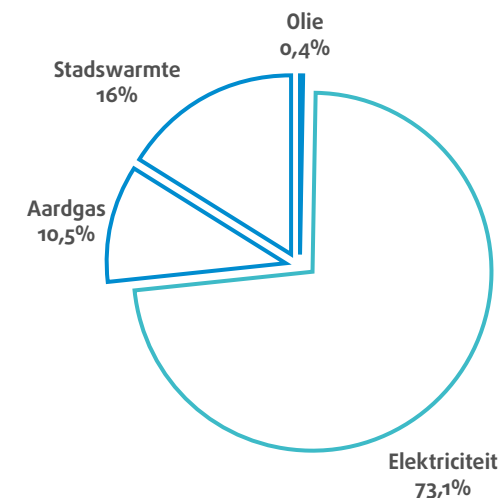
Energie

Binnen Jaarbeurs maken we gebruik van twee duurzame energiebronnen. Op het dak van het Beatrixgebouw liggen sinds 2014 zonnepanelen. Daarnaast maken we sinds 1991 gebruik van een Koude Warmte Opslag (WKO), waarmee we zelf zorgen voor warmte in de winter en verkoeling in de zomer. In 2018 hebben we de koelinstallatie van het Beatrixgebouw uitgebreid met een warmtepomp.

De eigen duurzame energiebronnen vormen echter een klein deel van ons energieverbruik. De energiebehoefte vullen we daarom aan met de inkoop van energie, onderverdeeld in de volgende energiebronnen:

- Elektriciteit, er wordt 100% groene stroom ingekocht via Eneco Europese Wind.
- Stadswarmte, er wordt gebruik gemaakt van restwarmte van de elektriciteitscentrale en industrie uit Utrecht.
- Gas, waarvoor een contract is met Eneco. Eneco Ecogas is regulier aardgas waarvan de CO₂-uitstoot die vrijkomt volledig wordt gecompenseerd. Dit wordt gedaan door te investeren in CO₂-reductieprojecten die gecertificeerd zijn met het door het WNF erkende Gold standard.
- Olie, voor één van onze hallen gebruiken wij deels nog olie. Met het oog op de binnenkort nieuw te bouwen venue, is een investering om deze brandstof te vervangen niet lonend. Om deze energiebron zo min mogelijk aan te hoeven wenden, zoeken wij indien mogelijk naar een alternatieve ruimte voor de klant.

Verhouding energiebronnen

Er zijn twee factoren die de energiebehoefte binnen Jaarbeurs sterk beïnvloeden en waarop weinig invloed valt uit te oefeningen. Dat is enerzijds het aantal events dat energie kost. Anderzijds spelen de hoeveelheid zonnestrallen een grote rol bij het opwekken van energie.

Twee derde van het dakoppervlakte van het Beatrixgebouw was al voorzien van in totaal 1.386 zonnepanelen. In 2017 is ook de toegangspoort van Jaarbeurs P4 voorzien van 48 zonnepanelen. Voor Jaarbeurs een belangrijk experiment met het oog op de toekomstige complexontwikkeling. Met de gemeente Utrecht is afgesproken dat het nieuwe complex zo veel mogelijk in zijn eigen energiebehoefte moet voorzien, want energieneutraal is het uitgangspunt. Sinds 1 januari 2016 kunnen omwonenden gebruik maken van de zonne-energie, opgewekt op het Beatrixgebouw. De opbrengst is voldoende om 113 tweepersoonshuishoudens van stroom te voorzien.

Energieverbruik (kWh)

Aardgas (m³)

Olie (ltr)

Pilotprojecten rondom elektrisch vervoer

In het toekomstige complex is meer aandacht voor het terugdringen van CO₂-uitstoot. Onder andere ten aanzien van de auto's die op ons terrein aanwezig zijn. We bereiden ons hierop voor met een aantal pilotprojecten bij de huidige venue. Deze richten zich op faciliteiten voor elektrische auto's. Daarnaast kunnen bezoekers elektrische fietsen lenen. De kennis en onderzoeksdata die we hiermee opdoen, gebruiken we voor de plannen voor de complexvernieuwing.

Duurzame energie

Als onderdeel van het duurzame Wijkcentrum Smart Solar Charging zijn twee zonnecarports

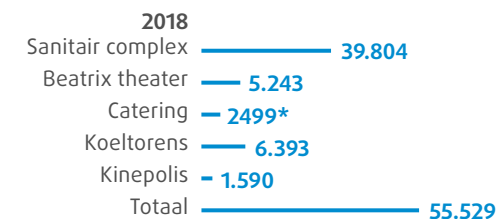
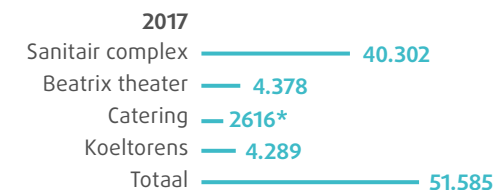
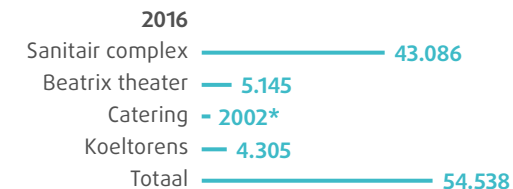
gebouwd. In 2018 is daar een Tesla Powerpack aan toegevoegd. Deze batterij is gekoppeld aan de 200 zonnepanelen en 20 laadpunten voor elektrische auto's. Het plaatsen van de batterij is een belangrijke stap in de verduurzaming van de energievoorziening in het Utrechtse stationsgebied. Het is de eerste grote opslag van zonne-energie in Nederland en kan maar liefst 1 MWh groene energie opslaan.

Door energie terug te leveren kan Smart Solar Charging de veranderende energievraag opvangen en zorgt het systeem voor een optimale netcapaciteit. De stroom kan gebruikt worden wanneer de stad het nodig heeft. Zo kunnen er vijftien huishoudens een week lang van energie worden voorzien. Het plaatsen van de batterij is een initiatief van het Smart Solar Charging-consortium, dat onder andere bestaat uit het Utrecht Sustainability Institute, LomboXnet, Jaarbeurs, Stedin, Economic Board Utrecht en zowel de gemeente als de provincie Utrecht. Het consortium wil in de regio Utrecht het energiesysteem van de toekomst ontwikkelen.

Zuinig omgaan met water

Het sanitair verbruikt twee derde van ons totale waterverbruik. Al jaren blijven we rond de 16 liter per bezoeker schommelen. Op de toiletten in het beurscomplex zijn al waterbesparende maatregelen getroffen en onderzoeken we nieuwe oplossingen om door te voeren. In 2018 vond er een test plaats met twee waterloze toiletten, dit had nog niet het gewenste effect. In 2019 gaan we verder met testen om inzicht te krijgen in waterbesparende oplossingen.

Waterverbruik (m³)

* Aantal toiletten dat onder catering viel is onder sanitair complex opgenomen, vanaf 2017 incl. Speys

Voorsorteren op de toekomst

Gedurende de vernieuwing van de venue en het Beurskwartier is de grote uitdaging om overlast rondom de huidige beurzen en events te beperken. In de ontwikkelplannen verwerken we slimme oplossingen die gericht zijn op logistieke zaken, zoals het ophalen van afval en het leveren van goederen. Niet alleen voor het nieuwe complex; ook voor tijdens de bouw. Hierin zoeken we samenwerking met andere bedrijven in het Beurskwartier.

Voor de korte termijn, 2019 en 2020, wil Jaarbeurs met de operationele activiteiten naar een hoger kwaliteits- en serviceniveau om de klanttevredenheid naar een 'dikke 9' te brengen. Alle diensten die bijdragen aan een positieve klantervaring rondom het complexbeheer en de services van de venue, komen idealiter bij elkaar en gaan beter samenwerken. Ook voor onze leveranciers is uniformiteit, meer grip en betere kwaliteit van belang. Zo is eind 2018 één partij gecontracteerd voor zowel de veiligheid- als de verkeersdiensten. Met hen is frequent overleg om verbeteringen tijdig te signaleren.

Jaarbeurs houdt bij investeringen extra rekening met de terugverdientijd op lange termijn. Goed uitgewerkte business cases zijn daarbij van kritiek belang. Plaatsing van nog meer zonnepanelen of sensoren op alle toiletten stellen we bijvoorbeeld uit, omdat de terugverdientijd van 5 tot 7 jaar wordt overschreden. Als zeker is dat we materialen mee kunnen nemen naar het nieuwe complex of als de investering zich op korte termijn terugverdient, dan is de investering wel interessant.

Zeer nuttig voor de toekomst is testen op kleine

schaal, zodat we de testresultaten mee kunnen nemen. Veelal gaat dit om testen met nieuwe datagedreven technieken. Zo kijken we naar een moderne vorm van complexbeveiliging, we maken prognosemodellen voor een nieuw parkeersysteem en onderzoeken een inventief garderobesysteem. Deze pilots zorgen niet direct voor structurele verandering, maar het helpt ons bij het maken van keuzes voor de nieuwe venue.

Lange termijn impact voor de maatschappij

We kijken nog verder vooruit en willen bijdragen aan de UN Sustainable Development Goals (SDG). De focus voor 2030 ligt op drie SDG's die onze activiteiten het meest raken en waarbij we kunnen bijdragen aan een duurzamere samenleving. Op de rechterpagina zijn de drie SDG's, en de subelementen die gerelateerd zijn aan onze activiteiten, nader toegelicht.

Duurzaamheid vormt een rode draad bij het vernieuwen van het Jaarbeursterrein en de ontwikkeling van de venue. De ligging van Jaarbeurs pal aan het vernieuwde Centraal Station blijft een sterke troef, maar op termijn willen we ook een voorbeeldfunctie op onderwerpen als circulariteit. Deze doelstelling past bij Healthy Urban Living als hét speerpunt van stad en regio.

Door te participeren in de Green Business Club Utrecht en initiatieven vanuit het Ondernemersfonds Utrecht dragen we al bij aan de verbetering van de leefbaarheid van de omgeving. Daarnaast zijn de al genoemde pilotprojecten rondom elektrisch vervoer gestart en investeren we steeds vaker in duurzame goederen, onder meer voor onze horeca.

SDG 9 - Innovatie en duurzame infrastructuur

Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie.

9.4 Tegen 2030 de infrastructuur moderniseren en industrieën aanpassen om hen duurzaam te maken, waarbij de focus ligt op een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van hulpbronnen en van schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen, waarbij alle landen de nodige actie ondernemen volgens hun eigen respectieve mogelijkheden.

SDG 11 - Veilige en duurzame steden

Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam.

11.6 Tegen 2030 de nadelige milieu impact van steden per capita reduceren, ook door bijzondere aandacht te besteden aan de luchtkwaliteit en aan het gemeentelijk en ander afvalbeheer.

11.7 Tegen 2030 universele toegang voorzien tot veilige, inclusieve en toegankelijke, groene en openbare ruimtes, in het bijzonder voor vrouwen en kinderen, ouderen en personen met een handicap.

SDG 12 - Duurzame consumptie en productie

Verzeker duurzame consumptie-, en productiepatronen.

12.2 Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.

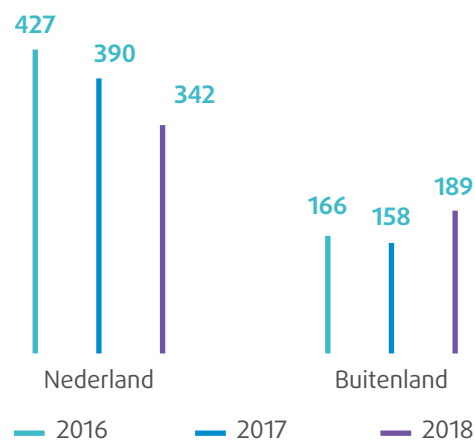
12.5 Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.

Waarde voor onze medewerkers

Medewerkers in hun kracht met een intense klantfocus

De toekomstplannen van Jaarbeurs vergen verandering van de organisatie. Dat traject is twee jaar geleden al ingezet. Voor de Human Resources (HR) afdeling stond 2018 in het teken van de doorvertaling van de bedrijfsstrategie, de transformatie bij Marketing en de dagelijkse onderwerpen, waaronder verbetering van inzetbaarheid en invulling van vacatures. In de huidige economie is er sprake van een krimpende arbeidsmarkt, dus ook wij moeten ons inspannen om nieuwe medewerkers te werven. Reden te meer om goed werkgeverschap te tonen door medewerkers te ondersteunen bij hun persoonlijke ontwikkeling.

Aantal medewerkers (FTE) per 31 december 2018

Aansluiten bij de bedrijfsstrategie

De nieuwe HR-strategie richt zich op de thema's Talent & Leiderschapsontwikkeling, Vitaliteit & Gezondheid, Performance Management & Rewards, Recruitment & Employer Brand en Workforce planning & Rapportages. De focus is gelegd op twee thema's die direct uit de bedrijfsstrategie komen: 'Medewerkers in hun kracht', gericht op professionaliseren en specialiseren, en 'Intense klantfocus'. Door deze aanpassingen gaat de HR-strategie de business beter ondersteunen.

Intense klantfocus betekent voor Jaarbeurs dat we voor een 'dikke 9' gaan. Om dit te bereiken moeten we ook bij onze medewerkers voor een dikke 9 gaan. Opleidingsmogelijkheden en een goede werksfeer zijn daarvoor essentieel. Medewerkers moeten voelen dat ze er toe doen, dat ze kunnen groeien, in hun persoonlijke ontwikkeling en in hun werk. En bovenal dat zij plezier hebben in wat zij doen. Uiteindelijk heeft iedereen daar baat bij.

In 2019 worden er nieuwe merkwaarden vastgesteld. Ook daar zal er vanuit HR een doorvertaling worden gemaakt, zodat er geen verschil tussen de interne en externe beleving en uitvoering kan ontstaan.

Goed werkgeverschap en persoonlijke ontwikkeling

Ten aanzien van de twee thema's, 'Medewerkers in hun kracht' en 'Klantfocus', is er prioriteit gegeven aan twee ondersteunende thema's. Ten eerste is dat 'Talent- en leiderschapsontwikkeling', waarbij zowel vakmatige als persoonlijke ontwikkeling centraal staan.

Daarnaast willen we een betere invulling geven aan 'Performance Management en Rewards'. Het huidige systeem, sturend op Key Performance Indicators (kpi's), leidt niet tot het gewenste gedrag in de zin van samenwerken, ontwikkeling, veranderingsbereidheid en wendbaarheid.

Ikigai-model

De exacte invulling van de twee ondersteunende thema's krijgt in 2019 verdere invulling. Vooruitlopend hierop is een pilot met 25 van de 47 accountmanagers gestart. Zij namen deel aan workshops over het formuleren van persoonlijke doelen, waarbij het ikigai-model is gehanteerd. Doelstelling was te richten op de persoonlijke ontwikkeling van binnenuit. Volgens de Japanse traditie heeft iedereen een ikigai, een reden van bestaan. Door medewerkers te laten onderzoeken wat hen drijft, wat hen echt bezighoudt en waar zij uiteindelijk voor betaald willen worden, komen zij tot een beter uitgangspunt voor hun persoonlijke ontwikkeling.

Na de workshops is een vervolgstap gemaakt. Ontwikkeling doe je niet alleen. Het geven en krijgen van feedback is belangrijk om van elkaar te leren en door te groeien. Voor de komende 10 tot 30 jaar is het voor iedere organisatie van belang om mensen in huis te hebben die in staat zijn om door te gaan met leren. Van belang is dat zij zichzelf vernieuwen, zich aanpassen om met nieuwe technieken en werkwijzen om te gaan en begrijpen hoe je veranderende klantbehoeften kunt doorgronden. Essentieel daarvoor is dat medewerkers zich lerend opstellen en durven feedback te vragen over hun eigen presteren.

We zijn daarom in zee gegaan met TruQu, een platform en app, die werkt als een feedback tool waarmee het vragen van feedback en het geven van complimenten gemakkelijker wordt gemaakt. In 2019 wordt dit verder ingebed door middel van training voor de gebruikers. Met het management wordt besproken hoe een 'groei-mindset' te stimuleren.

Verzuim

Het verzuimpercentage is in 2018 gestegen naar 4,78% (2017: 4,57% en 2016: 3,6%). Dit is geen gewenste ontwikkeling. Daarnaast heeft het management een aantal noodzakelijke veranderingen doorgevoerd hetgeen, ingecalculerde, druk legt op de organisatie en de spankracht. Het is inmiddels een feit dat als er door economische voorspoed een werknemersmarkt ontstaat, deze veelal gepaard zal gaan met een stijging in het ziekteverzuim.

Binnen Jaarbeurs is het opvallend dat het psychisch verzuim is toegenomen. De prestatiedruk is ook hoog geweest, vooral voor de beursmedewerkers. Regie en eigenaarschap bij het uitvallen van medewerkers door ziekte is vanuit HR naar de managementlijn verlegd. Daar zijn trainingen voor geweest. Een dergelijke verandering maakt dat iedereen moet wennen aan meer verantwoordelijkheid om vitaal te zijn en blijven. We houden altijd vinger aan de pols, ook bij uitval.

Marketingtransformatie

Het najaar 2018 stond in het teken van de marketingtransformatie en de ondersteuning daarvan door HR. Het betrof een kwalitatieve aanpassing van de marketingorganisatie,

waarbij er andere rollen zijn gedefinieerd om Jaarbeurs ook op dat vlak noodzakelijk te vernieuwen. Medewerkers konden, geholpen door een individueel en niet-selectief talent assessment, besluiten of, en zo ja, op welk nieuwe functieprofiel men wilde solliciteren. Na een selectieproces, wat bestond uit een business case assessment en sollicitatiegesprek zijn 12 van de 25 collega's niet in de nieuwe marketingorganisatie geplaatst. Met de Ondernemingsraad is een uitgebreid adviestraject doorlopen.

De Impactgroep

De Impactgroep, bestaande uit een aantal leidinggevenden en talenten, is in 2018 gecontinueerd. De leden van de groep zijn, naast hun eigen werk, aanjager van de noodzakelijke verandering. Deze collega's worden getraind in nieuw leiderschap en in het toepassen van 'veranderimpact' passend bij de bedrijfsstrategie en visie van Jaarbeurs. De Impactgroep is in 2018 vier keer bij elkaar gekomen. Uitgangspunt was het ontwikkelen van ieders persoonlijke leiderschap, het versterken van De Impactgroep als team en als leidende coalitie van de verandering. Onderwerpen die aan bod kwamen hadden betrekking op: analyse van gedragsvoorkeuren, feedback geven en ontvangen, gesprekstechnieken, betekenis van de Jaarbeurs strategie, leiderschapstijlen en cultuuranalyse. Met De Impactgroep houden we de lijnen kort tussen directie en management en daarmee ook met de medewerkers.

Risicoparagraaf jaarrekening 2018

Risicobeheersing en controlesystemen

Het risicobeheersingsbeleid van Jaarbeurs, onder verantwoordelijkheid van de directie, is een integraal onderdeel van haar strategisch beleid. Het doel is de belangrijkste risico's waaraan Jaarbeurs is of kan worden blootgesteld zo goed mogelijk te beheersen, betrouwbare realisatie van operationele en financiële doelstellingen mogelijk te maken en de naleving van wet- en regelgeving te waarborgen. Het risicobeheersingsbeleid en de risico's worden jaarlijks geëvalueerd en besproken binnen de directie, de Audit Commissie en de Raad van Commissarissen. In het kader van de verdergaande professionalisering van Jaarbeurs, heeft dit onderwerp het afgelopen jaar intensiever aandacht gekregen en zal dit in 2019 leiden tot een periodieke beoordeling.

Risicobeheersing en controlesystemen: het beheersingskader

Het beheersingskader geeft inzicht in hoe de directie de resultaten van het door haar gevoerde beleid verantwoordt richting de interne en externe stakeholders. Dit vindt plaats door middel van voortgangsrapportages over de

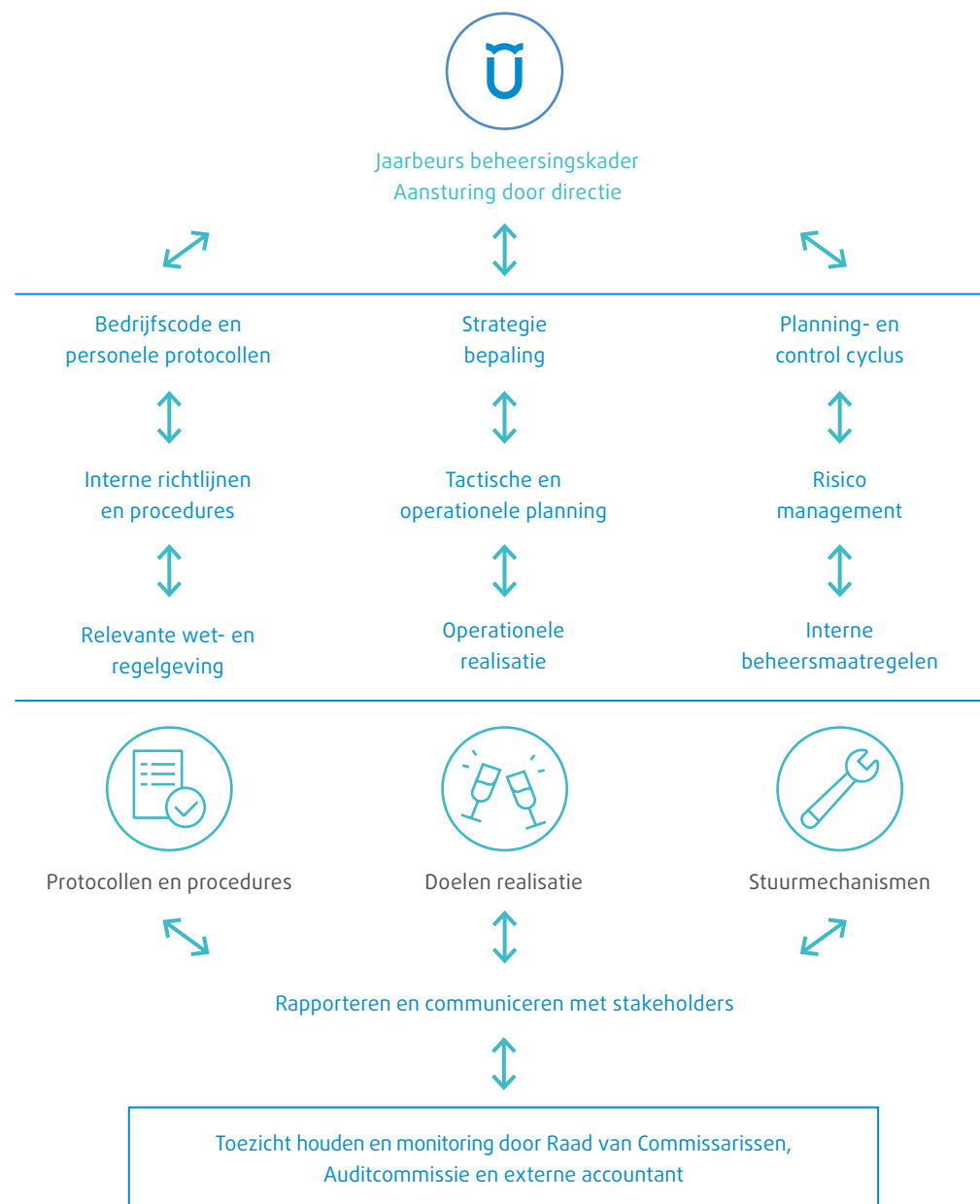
realisatie van strategische doelstellingen, de effectieve werking van stuurmechanismen en het in plaats hebben van voldoende protocollen, richtlijnen en procedures. Binnen Jaarbeurs is het onderstaand beheersingskader van kracht. De belangrijkste aspecten worden nader toegelicht.

Interne protocollen en procedures:

Bedrijfscode en personele protocollen

Binnen Jaarbeurs wordt een bedrijfscode gehanteerd, waarin de kernwaarden worden behandeld, waaraan elke medewerker zich dient te conformeren. Hierin wordt aandacht geschonken aan de omgangsvormen en het bewaken van de integriteit, zowel in de omgang met elkaar en met derden, als ook bij de uitvoering van zakelijke activiteiten. Daarnaast wordt het thema veiligheid belicht. Jaarbeurs hanteert een zero tolerance beleid ten opzichte van werknemers met betrekking tot omkoping, fraude, corruptie en overige vormen van illegale gedragingen.

De bedrijfscode en personele protocollen worden aan iedere medewerker verstrekt bij aanvang bij

het dienstverband en zijn daarnaast beschikbaar via het intranet.

Interne richtlijnen en procedures

Binnen Jaarbeurs zijn er diverse interne richtlijnen rondom procedures aanwezig die gericht zijn op het waarborgen van een gezonde interne beheersomgeving. Zo wordt er gebruik gemaakt van een accounting manual, waarin wordt voorgeschreven op welke wijze de interne en externe financiële verslaggeving moet worden ingericht en welke procedures daarvoor moeten worden doorlopen.

Daarnaast is er een klokkenluidersregeling waaraan misstanden (anoniem) kunnen worden gerapporteerd, die door Jaarbeurs medewerkers zijn begaan. Jaarbeurs voert een actief beleid waarbij medewerkers gestimuleerd worden om dergelijke zaken te rapporteren.

Relevante wet- en regelgeving

Jaarbeurs heeft intern een juridische afdeling die een belangrijke adviserende rol speelt bij de implementatie van alle van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Aandachtsgebieden hierbij zijn de gemeentelijke verordeningen en wetgeving rondom privacy en de arbeidsomstandigheden van medewerkers.

Aangezien er wordt gewerkt met privacy-gevoelige persoonsgegevens zijn er in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming ("AVG") passende maatregelen getroffen door Jaarbeurs op het gebied van databeveiliging. Daarnaast is er een uitgebreid AVG implementatietraject doorlopen over hoe om te gaan met privacygevoelige informatie door middel van trainingen en een speciale AVG intranetpagina.

Jaarbeurs besteedt tevens aandacht aan de naleving door onderaannemers, beursexposanten, externe beursorganisatoren en uitzendorganisaties van wettelijke eisen ten aanzien van beloning en werkomstandigheden van arbeidskrachten. Tenslotte zijn en worden er momenteel in Nederland belangrijke wijzigingen doorgevoerd op het gebied van werken met ZZP'ers. Hoewel de werking van deze overheidsmaatregelen nog in ontwikkeling is en daarmee niet geheel duidelijk, besteedt Jaarbeurs in nauw overleg met de Belastingdienst gerichte aandacht aan een goede implementatie van bestaande en toekomstige wet- en regelgeving.

Stuurmechanismen:

Planning en control cycli

Jaarbeurs kent een uitgebreide planning- en control cyclus. Periodiek wordt op business unit niveau, projectniveau en per stafafdeling beoordeeld in hoeverre de geplande financiële en operationele voortgang rondom gebudgetteerde resultaten wordt gerealiseerd. Afwijkingen ten opzichte van budgetten worden geanalyseerd en besproken met de diverse betrokkenen en indien mogelijk gebruikt om bij te sturen. De planning en control cyclus wordt continu verfijnd om zo in te kunnen blijven spelen op ontwikkelingen en het verbeterpotentieel voor wat betreft verdienmodellen en kostenbeheersing.

Risicomanagement en interne beheersmaatregelen

Effectief risicomanagement is een belangrijke succesfactor voor het realiseren van de strategische doelstellingen van Jaarbeurs waarbij het vertrekpunt is dat we structureel in staat willen zijn om risico's te identificeren en te beheersen, waardoor we tijdig kunnen inspelen op ontwikkelingen en kansen. Jaarbeurs hanteert een topdown methode bij het vaststellen van de voornaamste risico's waaraan de organisatie is bloot gesteld, zodat Jaarbeurs in staat is om te beoordelen of de interne beheersomgeving adequaat is ingericht om deze risico's te mitigeren. Om dit te bewerkstelligen wordt er gebruik gemaakt van een Enterprise Risk Management Framework wat gebaseerd is op de criteria zoals uiteen gezet door de Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). Dit framework wordt door Jaarbeurs gebruikt om de strategische,

operationele, financiële en compliance risico's te analyseren en te evalueren.

De belangrijkste componenten van het beheerssysteem, zoals toegepast binnen Jaarbeurs, worden onderstaand in meer detail besproken.

a) Interne controle-omgeving

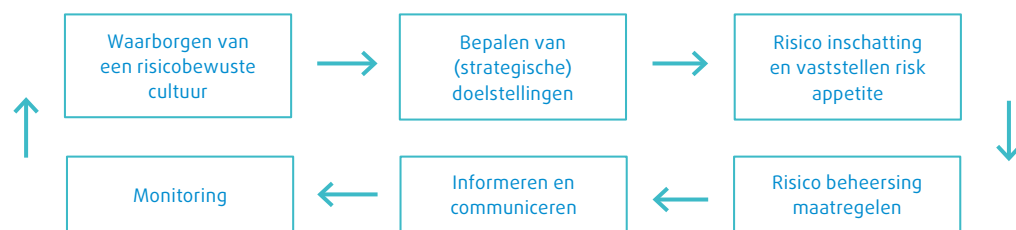
Jaarbeurs hanteert het uitgangspunt dat een sterke interne beheersomgeving de basis vormt voor een gedegen risico-inschatting, passende interne beheersmaatregelen en uiteindelijk een kwalitatief betrouwbare verantwoording. Om dit te bewerkstelligen is een hoge mate van risicobewustzijn noodzakelijk bij alle medewerkers in combinatie met een sterke interne controle-omgeving.

De interne controle-omgeving binnen Jaarbeurs wordt gekenmerkt door het creëren van bewustzijn bij het management en de medewerkers over risicobewust handelen door het communiceren van interne procedures en richtlijnen, de formele bedrijfscode die onder andere ingaat op het ethisch en integer handelen door de medewerkers en door het waarborgen van de juiste 'tone at the top' vanuit het management en directie.

b) Bepalen van doelstellingen

Het formuleren van de missie, visie en strategische doelstellingen voor zowel de nationale als de internationale activiteiten, gebeurt op directieniveau.

De operationele doelstellingen zijn terug te vinden in segmentplannen, afdelingsplannen en projectplanningen. Het verband tussen de

strategische doelstellingen en de doelstellingen op business unit en segmentniveau komt onder meer tot uitdrukking in de planning en control cyclus en het twee-wekelijks directieoverleg.

c) Risico-inschatting inclusief beheersmaatregelen

De risico-inschatting vindt plaats op strategische, operationele, financiële & administratieve en compliance risico's. Op de volgende pagina's worden per risicocategorie de voornaamste risico's beschreven tezamen met de interne beheersmaatregelen die Jaarbeurs hanteert.

d) Risk appetite

Bij risico-acceptatie gaat het om de juiste balans vinden tussen risico's nemen en beheersen. De risicobereidheid heeft een verband met de impact en de kans dat het risico zich voordoet. Daarbij speelt ook de beïnvloedbaarheid een rol. De bereidheid om risico's en onzekerheden te accepteren verschilt per risicocategorie en wordt periodiek op directieniveau geëvalueerd.

e) Rapporteren en monitoren

Zekerheid op de effectieve werking van de interne beheersmaatregelen wordt verkregen door periodieke reviews op de efficiënte werking van de beheersmaatregelen door het management en (steekproefsgewijze) toetsing vanuit de financiële afdeling. Jaarlijks wordt er door de directie een risicorapportage opgesteld, die wordt besproken met de Raad van Commissarissen en de Audit Commissie. Calamiteiten worden gerapporteerd aan de directie en, wanneer noodzakelijk, worden er aanvullende interne beheersmaatregelen geïmplementeerd. Voor het boekjaar 2018 hebben zich geen calamiteiten voorgedaan.

Strategische risico's

Strategische risico's worden in beginsel direct bestuurd vanuit de directie. Jaarbeurs kent strategische risico's waarbij het manifesteren ervan kan leiden tot structurele omzet- en resultaatsvermindering. De directie analyseert en evalueert in overleg met het senior management regelmatig de ontwikkeling van ontplooiende activiteiten in relatie tot de levensvatbaarheid van markten en segmenten.

Strategische risico's

Beheersmaatregelen

Veranderende markt (verwachtingen):

Het niet tijdig aanpassen van de beursconcepten en de faciliteiten aan de veranderende markten, klantverwachtingen en aan de economische omstandigheden.

Jaarbeurs heeft de strategie, de organisatie en investeringsagenda grondig herijkt en dusdanig in lijn gebracht dat het aan de markt- en klantbewegingen tegemoet kan komen. Daarnaast wordt blijvend voldoende focus gelegd op het verhogen van de digitaliseringsgraad en wordt er bij de (her)ontwikkeling van de venue rekening gehouden met de veranderende klantbehoefte.

Internationalisatie:

Internationalisatie maakt dat het speelveld van nationale vakbeurzen verandert doordat marktdominantie bepalender wordt voor groei.

Jaarbeurs zet in op kennis- en informatiedeling en intensiever contact met stakeholders, klanten en community. We bieden klanten maatwerkproposities, die voornamelijk hun marketing- en salesdoelstellingen ondersteunen. Tevens focussen we op groei in al onze marktsegmenten om marktaandeel te beschermen en te verwerven.

Consumentengedrag:

Veranderend consumentengedrag leidt tot een lagere mate van voorspelbaarheid omtrent bezoekersaantallen bij (consumenten)beurzen.

Aanvullend op de beheersmaatregelen bovenstaand wordt er bij beurzen veel aandacht gespendeerd aan de inventarisatie van de klantbehoefte in relatie tot het evenement. Door een aanpassing in de marketingorganisatie en met behulp van intensieve marketinginspanningen wordt de vertaalslag naar het consumentengedrag gemaakt.

Strategische risico's

Beheersmaatregelen

Kostenstructuur:

De flexibiliteit van de kostenstructuur in relatie tot het exploitatieresultaat.

We nemen maatregelen om de kostenstructuur met behulp van verbeterde inzichten beheersbaar te houden en onze flexibele inhuurschil verder te professionaliseren.

Cybercrime:

Met betrekking tot data security bestaat het risico dat signalen en pogingen van cybercrime niet of niet tijdig worden gesignaleerd.

Jaarbeurs heeft een security organisatie ingericht om de beveiliging van klantinformatie en eigen informatiesystemen te waarborgen. Voor database integriteit zijn procedures van kracht om ongeautoriseerd gebruik te voorkomen.

Personeel:

Het aantrekken van voldoende gekwalificeerd personeel in een krappe arbeidsmarkt.

Er is in toenemende mate aandacht voor Employer Branding wat de aantrekkelijkheid van Jaarbeurs als werkgever onder de gewenste doelgroep vergroot. Daarnaast wordt er intensiever gebruik gemaakt van het bestaande referral netwerk wat in combinatie met het gericht inzetten van gespecialiseerde marktpartijen moet leiden tot het aantrekken van voldoende gekwalificeerd personeel.

Legenda

→ Risico is stabiel in vergelijking met voorgaand jaar

↘ Risico is verminderd in vergelijking met voorgaand jaar

↗ Risico is gestegen in vergelijking met voorgaand jaar

Operationele risico's

Operationele risico's betreffen risico's die betrekking hebben op de uitvoering van de dagelijkse bedrijfsactiviteiten en worden in eerste instantie opgemerkt door de uitvoerende medewerkers en de middenlaag van het management. Het tijdig opmerken van operationele risico's is essentieel aangezien dit de continuïteit van de dagelijkse bedrijfsvoering direct raakt en kan bedreigen.

Operationele risico's

Beheersmaatregelen

Veiligheidsmaatregelen:

Onvoldoende aandacht voor veiligheidsmaatregelen op en rond het complex kan zorgen voor onveilige situaties, ongelukken en daarmee leiden tot reputatieschade.

Bij bouwprojecten gelden veiligheidsmaatregelen waarbij alle betrokkenen gecertificeerd dienen te zijn op niveau VCA2. Voor de behandeling van gevaarlijke stoffen wordt voldaan aan de standaard veiligheidsverordeningen en aan de voorschriften die voortvloeien uit onze milieuvergunning. Voor brand wordt voldaan aan brandveiligheidseisen van brandweer en verzekering. Daarnaast zijn wij continu in gesprek met brandweer en verzekeraar om voortdurend te werken aan een veiliger complex. Er zijn specifieke procedures van toepassing voor de minimalisatie van risico's met betrekking tot geldverkeer, waardetransport, diefstal, calamiteiten en de veiligheid rondom evenementen.

Operationele risico's

Beheersmaatregelen

Voedselveiligheid:

Onvoldoende beheersing van de temperatuur, kwaliteit en hygiëne bij onze horecapunten kan leiden tot schade variërend van ongemak tot ziekte, wat reputatieschade en schadeclaims tot gevolg kan hebben.

Voor de voedselverstrekking wordt een volwaardig voedselveiligheidssysteem gehanteerd dat minimaal voldoet aan de HACCP eisen. Personeel krijgt training en instructies over persoonlijke hygiëne en hoe om te gaan met voedsel. Diverse controles worden zowel intern als extern, door een daarvoor gespecialiseerd bureau, uitgevoerd.

Asbest:

Onvoldoende opvolging van het asbest beheersplan kan leiden tot operationele schade, zoals het tijdelijk moeten sluiten van de locatie.

Er is een geactualiseerd asbestbeheersplan opgesteld en in werking gesteld voor het Beatrix Theater. Daarnaast is de naleving van het asbest beheersplan een vast onderdeel van onze werkafspraken met (onder)aannemers.

Financiële en administratieve risico's

Financiële risico's betreffen veelal risico's die direct of indirect de financiering van de onderneming aangaan, zoals het ter beschikking hebben van voldoende liquiditeit. Administratieve risico's zijn hier nauw aan verwant en zien toe op de juiste verantwoording in financiële verantwoordingen richting interne en externe partijen.

Financiële en administratieve risico's

Buitenlandse vestigingen:

De groeiende buitenlandse activiteiten vormen een aandachtspunt voor de beheersing en bijbehorende corporate governance.

Beheersmaatregelen

De buitenlandse activiteiten groeien met name doordat er geïnvesteerd wordt in nieuwe beurstitels en samenwerkingsverbanden. Vanuit de Nederlandse directie is er zitting in het bestuur van de buitenlandse dochterondernemingen en daardoor is er direct zicht op de business en accounting. Er wordt nauw contact onderhouden met het operationele management door regelmatige (fysieke) aanwezigheid van de Nederlandse directie bij de buitenlandse vestigingen. De financiële afdeling heeft daarnaast op regelmatige basis contact met de buitenlandse entiteiten over onder andere de maandcijfers en de interne beheersmaatregelen.

Management 'override of controls':

Het management kan het resultaat ongewenst / onrechtmatig (materieel) beïnvloeden door het maken van (handmatige)boekingen / foutieve schattingen of het verantwoorden van fictieve transacties.

Het management is niet geautoriseerd om boekingen te doen in de boekhouding. Fictieve transacties worden voorkomen door toetsing door de financiële afdeling. Daarnaast is er een klokkenluidersregeling actief om melding van onregelmatigheden te kunnen doen. Vier maal per jaar vindt de auditvergadering van de RvC plaats waarbij met de directie wordt gesproken over de financiële ontwikkelingen.

Compliance risico's

Compliance risico's zien toe op zowel het voldoen aan relevante wet- en regelgeving als het handhaven van een passend kader van normen en waarden. Beheersing van deze risico's heeft hoge prioriteit omdat ze directe impact hebben op de reputatie en integriteit van Jaarbeurs.

Compliance risico's

Wet- en regelgeving:

Door het niet voldoen aan relevante wet- en regelgeving bestaat het risico op boetes, claims en reputatieschade.

Beheersmaatregelen

Er is een risicomatrix op basis van de COSO systematiek. Hierbij wordt onder meer de input uit de Management Letter van de externe accountant en de fiscale risico's, zoals besproken met de fiscaal adviseur en de fiscus, meegenomen. Daarnaast is er een integriteitsprogramma in werking waarmee we ons positief willen onderscheiden op het gebied van integriteit, compliance en transparantie. In het kader van het integriteitsprogramma zijn onder andere een aangescherpte gedragscode en bijbehorende gedragsrichtlijnen ingevoerd. Tevens is er een klokkenluidersregeling. Er wordt geruime aandacht besteed aan de AVG-vereisten door middel van het intensief trainen en proactief informeren van medewerkers.

Verslag van de Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen ('de Raad') constateert met genoegen dat de positieve ontwikkelingen bij Jaarbeurs in 2017 een gunstig vervolg hebben gekregen in 2018.

Het is essentieel dat zowel de beurshallen in Utrecht als de organisatie op lange termijn toekomstbestendig zijn. Dat is de primaire focus van de Raad.

De directie heeft dan ook gedurende het jaar meerdere malen de dialoog gezocht met de Raad over de plannen voor de herontwikkeling van de hallen ('Masterplan van De Nieuwe Jaarbeurs') en het gebied er om heen. De plannen van Jaarbeurs worden ingebed in het ambitieuze plan van de gemeente voor het gehele Jaarbeurskwartier. Dit biedt de kans om een nieuw, tweede, levendig centrum van Utrecht te creëren, waar de activiteiten in en rond onze beurshallen mede op zullen worden afgestemd. In 2019 zullen de plannen van Jaarbeurs ver genoeg ontwikkeld zijn om officieel in te dienen bij de gemeente en aan het publiek te presenteren.

Sterke en moderne organisatie

De transformatie naar en realisatie van De Nieuwe Jaarbeurs zal een niet te onderschatten 'tour de force' worden, zowel financieel als organisatorisch. Daarmee is het belang van een sterke en moderne organisatie groter dan ooit. Dit krijgt dan ook de nodige aandacht in de bijeenkomsten van de Raad met de directie. In het bijzonder valt hier te noemen de goedkeuring van de investering in de digitale ruggengraat van Jaarbeurs, de software van Ungerboeck, die in 2019 operationeel wordt. Ook is in 2018 bijzondere aandacht besteed aan de herinrichting van de afdeling marketing. Aanpassingen in de organisatie, hoe zeer ook omgeven met de hedendaagse concepten als 'herplaatsing' en 'employability', zijn niet zelden pijnlijk voor betrokkenen - maar bieden daarnaast gelukkig regelmatig ook een kans. Twee leden van de Raad woonden een overlegvergadering van de Ondernemingsraad met de directie bij; twee leden bezochten de 'back in business'-personeelsmeeting in het najaar; twee leden woonden de jaarafsluiting met de medewerkers bij; met als belangrijke uitkomst: er wordt in goede sfeer gewerkt aan het verbeterprogramma.

Bezoek aan beurzen en events

Er is uiteraard geen lange termijn toekomst zonder tevreden klanten: de standhouders en bezoekers van beurzen. De leden van de Raad zijn dan ook frequente bezoekers van beurzen en events om de klankbord functie voor de directie te kunnen vervullen. De grote lijn is dat er veel positieve reacties van klanten over de verbeteringen in de afgelopen jaren zijn. Ook dit draagt bij aan ons vertrouwen dat de organisatie zich goed ontwikkelt.

Leden van de Raad bezochten in 2018 tevens twee beurzen die Jaarbeurs in China organiseert. De activiteiten in het buitenland zijn in meerdere opzichten relevant voor Jaarbeurs en haar klanten. Onderdeel van één der bezoeken was het contact met de externe auditor van de Chinese joint venture, tezamen met de CEO van Jaarbeurs. De Raad spreekt graag haar bijzondere waardering uit voor de managers/ondernemers en medewerkers van de twee joint ventures 'in den verre', en in het bijzonder voor David Zhong, de CEO in China van de joint venture, en Ton Otten van Jaarbeurs.

Mijlpaal

Het resultaat van alle inspanningen zoals uitgedrukt in de jaarcijfers bevestigt de positieve ontwikkelingen: de omzet ging in 2018 goed vooruit, de winst nam toe, en ook de Nederlandse activiteiten droegen in 2018 bij aan de winst. Dit laatste was sinds 2012 niet het geval; de medewerkers en directie hebben met deze 'turnaround' een belangrijke mijlpaal behaald.

Bijeenkomsten

De Raad kwam in 2018 vier maal bijeen, steeds kort zonder directie gevolgd door de

gezamenlijke vergadering. De belangrijkste onderwerpen van deze meetings zijn hiernaast beschreven.

De Auditcommissie kwam eveneens vier maal bijeen, steeds één à twee weken voorafgaand aan de vergaderingen van de Raad. Naast de (voor-)bespreking van de cijfers is er in de meetings van de Auditcommissie aandacht besteed aan de gebruikelijke onderwerpen als risico management, 'business continuity', valuta exposure, inkoop, mandatering, niet financiële KPI's, en de financiële gevolgen van het realiseren van De Nieuwe Jaarbeurs.

De Bouwcommissie kwam drie maal bijeen met de directie en vertegenwoordigers van de diverse adviseurs inzake De Nieuwe Jaarbeurs.

De Selectie & Remuneratiecommissie werkte aan de werving van twee nieuwe commissarissen en kwam eenmaal formeel bijeen met de CEO, Albert Arp, voor een evaluatiegesprek. Zij sprak namens de gehele Raad haar grote waardering uit voor de wijze waarop hij Jaarbeurs leidt en de vooruitgang die hij samen met de medewerkers, het managementteam en de CFO, Franka Morssink, realiseert.

Afscheid

In 2018 traden twee commissarissen af: Ingrid Faber en Carina Hamaker. Zij waren gedurende 11 jaar resp. 8 jaar als commissaris verbonden aan Jaarbeurs. Een turbulente periode, zowel wat betreft het algemeen economisch klimaat als wat betreft de ontwikkelingen bij Jaarbeurs. De Raad dankt hen voor hun bijdrage om Jaarbeurs door deze lastige jaren heen te loodsen.

Nieuwe commissarissen

Twee nieuwe commissarissen traden in 2018 aan. Daarbij is nadrukkelijk gezocht naar complementaire kennis, ervaring, netwerken en denkpatronen ten opzichte van de drie overige leden van de Raad - in het bijzonder met het oog op innovatie, online presence, ondernemendheid en moderne media. Wij zijn dan ook verheugd dat, na een intensieve search, Rachelle van der Linden en Winston Gerschtanowitz de uitnodiging om tot de Raad toe te treden hebben aanvaard.

De directie heeft het jaarverslag, inclusief de jaarrekening over 2018, opgesteld. Deze is voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring van Deloitte.

De Raad van Commissarissen:

- heeft het jaarverslag 2018 met de directie en de externe accountant Deloitte besproken;
- kan zich verenigen met het voorstel van de directie om het resultaat toe te voegen aan het eigen vermogen; en
- heeft het jaarverslag 2018 in haar rol als bestuur van de Stichting Koninklijke Nederlandse Jaarbeurs goedgekeurd en vastgesteld.

De Raad heeft vertrouwen dat de positieve koers in 2019 zal worden voortgezet. Een gunstige ontwikkeling van het algemeen economisch klimaat draagt daar aan bij.

De Raad dankt alle klanten, de gemeente Utrecht, de samenwerkingspartners, de medewerkers en de directie voor de inzet en support om Jaarbeurs te helpen transformeren in een vernieuwde, meer duurzame en succesvolle Jaarbeurs.

Personalia Raad van Commissarissen Jaarbeurs

De heer E.K. (Evert) Greup

Voorzitter

Benoeming per: 1 december 2016

Voorzitter Bouwcommissie

Lid Selectie- en Remuneratiecommissie

Nevenfuncties:

- Lid Raad van Commissarissen / Toezicht Sofam en The Ocean Cleanup
- Lid bestuur DOB Tree, VOx Impuls, Flowfund, Dekka Development Foundation, Fred Foundation
- Voormalig CEO VvAA Groep en Kempens & Co

Mevrouw P.G. (Pamela) Boumeester

Vicevoorzitter

Benoeming per: 1 januari 2011

Voorzitter Selectie- en Remuneratiecommissie

Lid Bouwcommissie

Nevenfuncties:

- Beroepscommissaris onder meer Lid Raad van Commissarissen bij Ordina, Heijmans
- Voorzitter Raad van Advies H&S Groep
- Coach Quist Executive Coaching
- Raad bij de Ondernemingskamer
- Non Executive Director Global Via SA, Madrid

De heer W. (William) Bontes

Commissaris

Benoeming per: 14 december 2017

Voorzitter Auditcommissie

Lid Bouwcommissie

Nevenfuncties:

- Divisie CFO VolkerWessels Infrastructuur Nederland
- Lid bestuur Stichting Aandelenkapitaal Dool Industries
- Voorzichter van de arbitragecommissie Coöperatie OV Chipkaart

Nieuw aangetreden Raad van Commissarissen Jaarbeurs

Mevrouw R. (Rachelle) van der Linden

Commissaris

Benoeming per: 1 juli 2018

Lid Auditcommissie (per 1 september 2018)

Nevenfunctie:

- Directeur Creatinc (creatief ondernemer)

De heer W. (Winston) Gerschtanowitz

Commissaris

Benoeming per: 1 juli 2018

Nevenfuncties:

- Oprichter en medebestuurder van DFFRNT Media B.V.
- Presentator van verschillende tv-programma's.

Personalia directie Jaarbeurs

De heer A.C. (Albert) Arp

CEO, per 16 maart 2016

Nevenfuncties:

- Lid Raad van Commissarissen zorgverzekeraar VGZ
- Lid Raad van Commissarissen van Domus Magnus B.V.
- Chairman Board of directors VNU Exhibitions Asia (Shanghai)
- Chairman Board of directors VNU Asian Pacific (Bangkok)

Mevrouw F.J.M. (Franka) Morssink

CFO, per 1 december 2016

Nevenfuncties:

- Lid Raad van Commissarissen Rabobank Utrecht
- Lid Raad van Toezicht Kalsbeek College
- Member of Board of directors VNU Exhibitions Asia (Shanghai)

Praktijk in beeld: FOX Sports & Eredivisie VoetbalFestival

VoetbalFestival geeft voetballoze zomerperiode een enorme boost

Jaarbeurs met	FOX Sports en Eredivisie Live
Het draait om	meer live events neerzetten en een nieuw voetbal-evenement ontwikkelen voor jongeren. Ook betere benutting van de beursvloer tijdens de zomerperiode.
Oplossing	het FOX Sports & Eredivisie VoetbalFestival: een groot voetbalparadijs waar jong voetballend Nederland samen met profvoetballers, YouTube gamehelden en bekende voetbalnamen meedoet aan fun games, voetbaltricks, e-sports en talloze andere voetbal gerelateerde activiteiten.
Resultaat	4.000 bezoekers, kinderen gemiddeld tien jaar goede samenwerking met alle partijen maximale omvang voor het beschikbare budget event krijgt de komende drie jaar jaarlijks een editie

Voor voetballiefhebbers is FOX Sports Eredivisie een bekende naam. De zender zendt dagelijks live voetbalwedstrijden uit, analyseert en becommentarieert. In de zomer van 2018 presenteerde de zender samen met Jaarbeurs en Eredivisie haar eerste live event: het FOX Sports & Eredivisie VoetbalFestival – een voetbalparadijs voor jonge voetballers.

Het begin

Sabine Verheul, marketingmanager FOX Sports: 'Bij de ontwikkeling van het concept stonden we voor verschillende uitdagingen. Ten eerste de haalbaarheid van het idee: is het überhaupt mogelijk om in de voetballoze zomerperiode

een event neer te zetten dat de interesse van de doelgroep heeft? Daarnaast wilden we een groots programma. Zeker geen veredelde sportdag, maar een serieus event met heel veel bekende namen uit de sportwereld. Dat vraagt om financiële ruimte en om beschikbaarheid van die bekende namen. Niet onbelangrijk: het plan moest positief worden ontvangen.'

Dit wordt megagroot

'We begonnen letterlijk en figuurlijk vanaf nul. Ik weet nog goed dat we bij de start met het team in die enorme lege hal stonden en tegen elkaar zeiden 'hoe gaan we dit voor elkaar krijgen'. Eerlijk is eerlijk: de clubs waren wat afwachtend

Sabine Verheul, FOX Sports

en stonden zeker niet vooraan om mee te doen. Tijdens de voorbereidingen was er dan ook veel overleg met alle partijen. Op zeker moment bleek: dit wordt echt megagroot. Daarna ging het snel. Zo mooi om te zien dat idee en concept dan werkelijkheid worden.'

Een groot voetbalspektakel

'We kozen bewust voor een eendaags event. Liever een dag de zalen lekker vol dan twee dagen half leeg. En wat een succes was het: veel clubs aanwezig, talloze meet & greets, veel enthousiasme vanuit de zender en natuurlijk vanuit de doelgroep. Voor veel kinderen was het de leukste dag ooit, hoorden we terug. Of er bij de volgende editie zaken veranderen? Campagnewise lag de focus op de regio Utrecht. Nu blijkt dat ons concept absoluut potentie heeft voor een landelijk event. Voor de

volgende editie benutten we de crossmediale communicatiekracht dan ook optimaal: tv, website, social media, advertenties, bannering, nieuwsbrieven, online influencers en flyers.'

Praktijk in beeld: VIV Europe

Internationalisering op beursvloer VIV Europe

Jaarbeurs en VIV Europe/VIV Worldwide

Het draait om een meerdaags breed en interessant beursprogramma, nationaal en internationaal, voor de veesector positieve beeldvorming van de sector naar het buitenland, en naar de consument Nederland laten zien als innoverend pluimveeland.

Resultaat drie beursdagen
18.000 bezoekers
600 exposanten uit 47 landen

VIV Europe keerde deze zomer terug naar Utrecht. Het 40-jarig jubileum van de internationale vakbeurs voor de veesector verwelkomde bedrijven en organisaties uit 47 verschillende landen. Omdat Jaarbeurs meestal de venue is voor nationale topbeurzen, valt het extra op als veel exposanten en bezoekers wereldwijd hun weg naar Utrecht weten te vinden.

Het meerdaagse internationale event omvat de sectoren pluimveevlees, eieren, varkensvlees, kalfsvlees en zuivel. Ruwan Berculo, directeur VIV: 'Dit zijn de Olympische Spelen voor de sector. En dan niet alleen omdat het in Utrecht was, maar omdat we wereldwijd het meest innoverende pluimveeland zijn.' VIV Europe vindt eens in de vier jaar plaats bij Jaarbeurs. Andere edities zijn onder andere in Bangkok en Abu Dhabi.

Breed programma

'De samenwerking binnen de hele Jaarbeursorganisatie verliep heel goed en genereerde een record omzet. Niet alleen voor de hallen, maar ook voor de catering en de Nederlandse leveranciers waar Jaarbeurs mee verbonden is.' Ook vonden er tijdens de VIV 2018 enkele kleinere beurzen plaats: de European Halal Expo en GFIA Europe.'

Waardevolle contacten

De internationalisering van de exposanten op Utrechtse beursvloer zet door. VIV Europe 2018 was een bruisend podium voor bedrijven uit 47 verschillende landen. De exposanten zien het als een uitgelezen mogelijkheid om contact te hebben met hun (internationale) klanten op een centraal gelegen toplocatie. Ook waarderen zij de vriendelijkheid, de goede

Ruwan Berculo, VIV

service en de professionaliteit van de organisatie. Ondanks het succes was er een tegenvaller: de bezoekersaantallen vielen lager uit dan verwacht.

Europese exposanten

Tussen 20 en 22 juni kwamen ruim 18.000 bezoekers naar de VIV Europe 2018. Hoewel dalende bezoekaantallen altijd een tegenvaller zijn, kan dit niet los gezien worden van schaalvergroting en uitbreiding in de agrarische sector. Opvallend is wel dat VIV Europe meer internationaal is geworden. De bezoekers kwamen uit 144 verschillende landen, met groei vanuit Afrika en Azië. 'Europese exposanten zijn nog steeds verantwoordelijk voor driekwart van de wereldinnovaties die worden getoond. Daarmee blijft Europa een belangrijk continent voor VIV, maar de vraagzijde groeit nadrukkelijk door in andere werelddelen, waar in Nederland en heel West-Europa sprake is van krimp.'

VIV Europe 2022

'We staan voor een dilemma: financieel gaat het zeker goed, maar de bezoekersaantallen lopen tegen deze achtergrond gezien terug. Daardoor is de basis voor de toekomst niet optimaal en staan we voor een uitdaging voor VIV Europe 2022. Over vier jaar vindt de beurs weer plaats in Europa. Dat lijkt ver weg, maar de tijd gaat snel. We zijn natuurlijk hard bezig met de herpositionering van VIV Europe en gaan (nieuwe) partnerships aan die ons helpen nieuwe doelgroepen aan te boren. We blijven dus in de toekomst van de innovatieve veehouderij investeren om deze optimaal te presenteren in Europa.'

18.000
bezoekers

600
exposanten

24.000m²
beursoppervlakte

Praktijk in beeld: Computable Awards

Gouden jubileum met de Computable Awards

Jaarbeurs IT Media en	Computable Awards
Het draait om	bestendigen van relatie met en betrokkenheid van de doelgroep. Ook: meer openheid en transparantie over jurering en winnaars.
Resultaat	4.574 uitgebrachte stemmen, +10% t.o.v. 2017 én +7% t.o.v. target 185 genomineerden, 21 winnaars 30 oktober 2018: uitreiking Computable Awards 2018

Sander Hulsmans

ICT-vaktitel Computable vierde in 2018 het 50-jarig bestaan. De uitreiking van de jaarlijkse Computable Awards in oktober kende daarom een extra feestelijk tintje. Computable heeft het juryproces van de Computable Awards verder verbeterd en dat valt bij de doelgroep in goede aarde.

Sander Hulsmans is hoofdredacteur van Computable en van zusterwebsite Channelweb. Hij maakt deel uit van de jury die de voordrachten beoordeelt: 'De eerste Computable Awards werden in 2006 uitgereikt. De awards worden vaak gezien als de belangrijkste avond van het jaar, maar het is meer dan dat. Er zit een ongelofelijke organisatie achter, het team is er elf maanden per jaar mee bezig. Een maand na de uitreiking ronden we af en starten we het nieuwe jaar op met het werven van voordrachten. We

zijn sterk in projectgedreven organiseren en inmiddels is het team een geoliede machine.'

Sterk merk

Door het hoge bereik, de onafhankelijke positie en de loyaliteit van de stemmers zijn de prijzen uitgegroeid tot de belangrijkste onderscheidingen van de Nederlandse ICT.

Verder verbeteren

'Voor de uitreiking van 2018 is het juryproces verder verbeterd. Van oudsher worden de winnaars bepaald door een onafhankelijke jury en de lezers van Computable. Niet altijd was duidelijk waarom een winnaar had gewonnen, of met welk percentage van de stemmen. We merkten dat er werd gedacht dat het doorgestoken kaart zou zijn. Of dat deelnemers tegen betaling een award zouden kunnen kopen.'

Positieve reacties

'We hebben kritisch gekeken naar het hele proces. Want al zijn we een geoliede machine, het bleek dat de organisatie efficiënter en strakker kon. Ook keken we naar de verschillende jury's. Onze Computable Experts spelen nu een belangrijkere rol, naast de hoofdjury en gespecialiseerde deeljury's. Daarnaast wordt direct na afloop van de uitreiking het cijferwerk achter de uitslag gepubliceerd.' De verbeteringen vallen in goede aarde bij de doelgroep.

Een krachtige mix

'Het resultaat van deze inspanningen is meer transparantie, verdere professionalisering en een goed fundament voor de komende Computable Awards. Wat de plannen zijn voor het merk Computable? We ontwikkelen ons tot een multimediaal platform. Het magazine

en onze online informatie blijft bestaan, net als de Award-uitreiking. Met het Computable Café en het Computable Future Lab zijn we aanwezig op vakbeurzen voor IT-managers en IT-professionals. Zo zijn we op alle fronten zichtbaar en vangen we innovaties direct in de praktijk. We groeien toe naar een platform dat een krachtige mix is van print, online en live ontmoeten.'

Praktijk in beeld: Bouwmaat XXL

Een knallend succes

Jaarbeurs samen met	Bouwmaat
Ambitie	bouwen aan een sterke en loyale klantrelatie met een evenement om nooit te vergeten.
Oplossing	een combinatie van vakbeurs en geweldig feest, voor de vakman/vrouw op een centrale ligging in het land.
Resultaat	4.000 bezoekers ruim 70 leveranciers van Bouwmaat topmerken top entertainment onder begeleiding van New Amsterdam Orchestra op naar 2020, dan staat de volgende editie gepland

In het voorjaar van 2018 organiseerde Bouwmaat voor het eerst haar eigen event in Jaarbeurs. Met ruim 4.000 bezoekers was het zeer geslaagd en te meten aan de reacties het event zelf ook.

Jarenlang was Bouwmaat exposant op de Bouwbeurs. Uit de evaluatie bleek dat je als groothandelsketen met de aanwezigheid een afwijkende rol hebt ten opzichte van de overige aanwezige merken. Met de waarde die Bouwmaat kan toevoegen is daarom gekeken naar andere mogelijkheden.

Contact is key

‘Als loyaliteit de belangrijkste doelstelling is bij een beurs, dan moeten we zelf iets organiseren’, blikt Nick Vieberink, Manager Marketing & E-Commerce terug. ‘Bij een algemeen

concept zit je vast aan regels en kan je je niet onderscheiden. Ons doel werd een groot feest om onze klanten te bedanken voor hun vertrouwen in ons. Een dag waar we klanten uitnodigen en een biertje met ze kunnen drinken. Waar genoeg te doen is en waar ze naar uit kijken.’

De juiste tactiek

‘Bij de eerste editie hebben we gezegd: als dit een succes wordt, dan gaan we het uitbouwen. De eerste Bouwmaat XXL Event vond plaats in Autotron Rosmalen met 2.500 bezoekers. Dat was een groot succes, al merkten onze vestigingen verspreid over het hele land dat onder andere ligging en bereikbaarheid niet ideaal waren. Reden om het event te verplaatsen naar Jaarbeurs. Want een tweede editie zou er komen.’

Met open vizier

‘In het begin moet je elkaar leren kennen en dat was even aanpoten, voor zowel Jaarbeurs als voor ons. Je gaat in gesprek met elkaar en dan is het belangrijk dat je met open vizier communiceert. Op die manier kwamen we steeds dichterbij elkaar. Bovendien is Jaarbeurs een fantastische partij die er veel aan doet om je te helpen met de begroting. Het was een lang voortraject waarin we vaak om de tafel zaten. Toen bleek dat onze leveranciers hadden toegezegd en onze begroting daarmee ineens aanzienlijk werd vergroot, was de kogel door de kerk.’

Knallend succes

‘Het unieke aan dit concept is dat de beurs overloopt in een feest. Overdag worden daadwerkelijk zaken gedaan met een vakbeurs midden in het hart van de

doelgroep. Dan volgt de uitreiking van de Vakwerk Awards en in de avond de grote afsluiting middels een feest met topercentertainment. Alle partijen hadden hetzelfde doel voor ogen: een knallend succes. En dat is gelukt.’ En dankzij dat knallende succes staat de volgende Bouwmaat XXL bij Jaarbeurs gepland: voor 2020.

4.000
bezoekers

6.000 m²
vloeroppervlakte

8,9
bezoekers-
beoordeling

A low-angle, upward-looking photograph of several modern skyscrapers. The buildings are constructed with glass and steel, with some featuring curved facades. The sky is a clear, pale blue. The perspective creates a sense of height and architectural grandeur.

Financieel verslag Jaarrekening 2018

Inhoudsopgave jaarrekening

Notes on the financial year	37
Consolidated Balance Sheet as at 31 December 2018	38
Consolidated Income Statement for 2018	39
Consolidated Cash Flow Statement for 2018	40
Notes to the consolidated financial statements for 2018	41
Notes to the Consolidated Balance Sheet	45
Notes to the Consolidated Income Statement	52
Company Financial Statements as at 31 December 2018	56
Notes to the Company Financial Statements	57
Other Information	60
Independent Auditor's Report	62
Five years of Jaarbeurs Holding	64

Toelichting op het financiële jaar

Huis financieel op orde

In 2017 is na een reeks van verliesjaren het tij gekeerd. Deze positieve ontwikkeling heeft zich in 2018 voortgezet. De omzet is genormaliseerd 7,5% gestegen naar € 124,4 miljoen. Meerdere oorzaken zijn aanwijsbaar. In Nederland hebben beide commerciële business units een groei gerealiseerd. In China zijn de bestaande titels gegroeid en is er geïnvesteerd in nieuwe titels. Door daarnaast gefocust te blijven op de kosten is ook de winstgevendheid verbeterd. De balans is solide.

Ambitie

De verbetering van de winstgevendheid is belangrijk gezien de ambitie die voorligt. De komende jaren is er veel geld nodig voor het transformeren naar de Nieuwe Jaarbeurs. Een staat van dienst rondom het verdienmodel en een gezonde balans is een uitgangspunt en voorwaarde om deze plannen te verwezenlijken en extern kapitaal aan te kunnen trekken.

Dat het huis financieel weer op orde is geeft vertrouwen. De kansen die geïdentificeerd zijn en voorliggen, sterken ons om in 2019 de versnelling in te zetten. Omzet groei, het in de hand houden van de kosten en het zorgvuldig afwegen van operationele investeringen past hierbij. Uiteraard gaan wij wel voort in de vernieuwing rondom IT en de verdere uitwerking van het Masterplan.

Operationele resultaten

De omzet van de activiteiten is gestegen naar € 124,4 miljoen in 2018. Dit is een stijging van 7,5% ten opzichte van de kernactiviteiten van 2017 (€ 115,7 miljoen). Wederom wordt 70% van de omzet gegenereerd door vakbeurzen en consumentenbeurzen. Overigens op bijna alle activiteiten is de groei in omzet zichtbaar.

Het bedrijfsresultaat is ten opzichte van 2017 gestegen en in 2018 geëindigd op €13,3 miljoen. Dit laat zich vertalen in een

genormaliseerde EBITDA* marge van 20,4% oftewel € 25,3 miljoen. Dit is een mooie stijging ten opzichte van 2017, waar het bedrijfsresultaat uitkwam op € 6,9 miljoen met een genormaliseerd EBITDA van € 21,0 miljoen, een marge van 18,1%.

* De eenmalige items in 2018 betreft een eenmalige waardevermindering van de (im) materiële vaste activa van € 1,3 miljoen. Daarnaast is een toevoeging gedaan aan de reorganisatievoorziening van € 1,4 miljoen en is er een voorziening getroffen van € 0,3 miljoen voor kosten die gemaakt moeten worden als gevolg van afspraken uit de grondruil overeenkomst van 2016.

De verbetering van het operationele resultaat kent een combinatie van oorzaken. Veruit de voornaamste oorzaak is de stijging van de omzet met € 8,6 miljoen. Door een beperkte stijging in de directe kosten, leidt dit tot een stijging van de bruto marge met € 6,5 miljoen. Ruim 90% van de stijging van het operationele resultaat wordt hiermee verklaard.

Het gemiddeld aantal medewerkers in 2018 is gedaald met 17 FTE. In Nederland is dit een daling van 48 FTE, waarbij gecorrigeerd voor de nul-uren contracten in de catering, de daling 26 FTE bedraagt. Internationaal is het aantal medewerkers gestegen met 31 FTE.

Direct gerelateerd aan de daling van het personeelsbestand in Nederland is de stijging van de kosten 'personeel niet in loondienst' met € 1,2 miljoen. De rest van de bedrijfskosten zijn vergelijkbaar met 2017.

Het groepsvermogen is gestegen met € 8,4 miljoen en geëindigd op 142 miljoen. De solvabiliteit is 65,2%. Jaarbeurs heeft geen bancaire financiering en heeft uitsluitend de beschikking over een beperkte kredietfaciliteit van € 3,5 miljoen, waar in 2018 geen gebruik van is gemaakt.

De kasstroom uit operationele activiteiten is € 32,7 miljoen. Dit is substantieel meer dan in 2017 (€ 7,3 miljoen). Een hoger bedrijfsresultaat en een positieve bijdrage van het werkkapitaal aan deze kasstroom, verklaren het merendeel. Overigens is de werkkapitaal bijdrage gerelateerd aan de beurscyclus en altijd positief in de even jaren en vice versa in de oneven jaren. Rondom de investeringen worden zorgvuldige afwegingen gemaakt. In materiële vaste activa is € 2,8 miljoen geïnvesteerd ten opzichte van € 4,7 miljoen het jaar ervoor. In 2019 wordt een stijging van de investeringsuitgaven voorzien, met name als gevolg van de aanschaf van Ungerboeck (het nieuwe IT systeem), de investeringen in de expeditiebrug en de investeringen in de voorbereidingen van de nieuwbouwplannen.

Voor een uitgebreide toelichting op de financiële cijfers wordt verwezen naar de jaarrekening.

Geconsolideerde balans per 31 december 2018

(vóór voorstel resultaatbestemming)

Bedragen x € 1.000

			2018	2017
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	1	4.817	6.083	
Materiële vaste activa	2	88.298	96.027	
Financiële vaste activa	3	7.498	10.583	
			100.613	112.693
Vlottende activa				
Vorraden		434	392	
Vorderingen	4	30.071	28.018	
Liquide middelen	5	86.583	55.900	
			117.088	84.310
Totale activa			217.701	197.003
Groepsvermogen				
Geplaatst en gestort kapitaal		459	459	
Agio reserve		35.774	35.774	
Wettelijke reserves		2.256	3.011	
Overige reserves		93.116	89.714	
Onverdeeld resultaat		7.635	2.664	
Eigen vermogen	6		139.240	131.622
Minderheidsbelang derden	7		2.793	2.021
			142.033	133.643
Voorzieningen	8		5.469	7.004
Kortlopende schulden	9		70.199	56.356
Totale passiva			217.701	197.003

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2018

Bedragen x € 1.000

			2018	2017
Netto-omzet				
Netto-omzet	10	124.381	115.746	
Overige opbrengsten	11	2.387	503	
Som der bedrijfsopbrengsten			126.768	116.249
Kosten				
Kosten diensten van derden, en overige externe kosten		47.706	46.028	
Lonen en salarissen		23.244	22.788	
Sociale lasten		4.038	3.982	
Pensioenlasten		1.564	1.655	
Overige bedrijfskosten	12	28.846	28.425	
	13	24.226	21.216	
Afschrijvingen immateriële vaste activa		1.739	1.669	
Afschrijvingen materiële vaste activa		9.651	10.433	
Waardeverminderingen immateriële vaste activa		459	-	
Waardeverminderingen materiële vaste activa		852	1.570	
	14	12.701	13.672	
Som der bedrijfslasten			113.479	109.341
Bedrijfsresultaat (EBIT)			13.289	6.908
Financiële baten en lasten	15		518	106
Resultaat voor belastingen			13.807	7.014
Belastingen	16		-4.115	-2.538
Resultaat na belastingen			9.692	4.476
Minderheidsbelang derden	17		-2.057	-1.812
Nettoresultaat			7.635	2.664

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2018

Bedragen x € 1.000

		2018		2017
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Bedrijfsresultaat		13.289		6.908
Afschrijvingen en waardeverminderingen imm. vaste activa	2.198		1.669	
Afschrijvingen en waardeverminderingen mat. vaste activa	10.503		12.003	
Dividend minderheidsbelang derden	-1.972		-1.284	
Mutaties in voorzieningen	626		-3.742	
		11.355		8.646
Mutaties in voorraden en vorderingen	-3.425		-1.407	
Mutaties in kortlopende schulden	12.320		-5.815	
		8.895		-7.222
Rentebaten	1.052		767	
Rentelasten	-		-7	
Overige financiële baten en lasten	-534		-786	
Betaalde belastingen op resultaat	-1.390		-963	
		-872		-989
Totale kasstroom uit operationele activiteiten		32.667		7.343
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings en desinvesteringen in:				
Immateriële vaste activa	-933		-925	
Materiële vaste activa	-2.807		-4.726	
Financiële vaste activa	1.756		107	
Totale kasstroom uit investeringsactiviteiten		-1.984		-5.544
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Aflossingen langlopende schulden	-		-	
Koersverschillen groepsmaatschappijen	-		-	
Totale kasstroom uit financieringsactiviteiten		-		-
Mutatie in liquide middelen				
		30.683		1.799
Liquide middelen aan het begin van het jaar		55.900		54.101
Liquide middelen aan het eind van het jaar		86.583		55.900

Toelichting behorende bij de geconsolideerde jaarrekening 2018

Algemeen

Relatie met moedermaatschappij en voornaamste activiteiten

De geconsolideerde jaarrekening van Jaarbeurs omvat Jaarbeurs Holding B.V., statutair gevestigd te Utrecht en kantoorhoudende te Jaarbeursplein 3521 AL Utrecht, en haar 100% dochteronderneming Jaarbeurs Vastgoed B.V. met haar dochterondernemingen. De Stichting Koninklijke Nederlandse Jaarbeurs oefent geen bedrijf uit en is houdster van alle aandelen Jaarbeurs Holding B.V.

De onderneming is een holdingmaatschappij. De voornaamste activiteiten van de groep bestaan uit de organisatie van beurzen en evenementen, uit het exploiteren van het Congres- en Vergadercentrum, het stichten en exploiteren van de voor de organisatie van beurzen en evenementen benodigde infrastructuur en facilitaire diensten, en het verzorgen van cateringactiviteiten.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslaggevingsperiode van een kalenderjaar.

Stelselwijziging

Vooruitlopend op de wijziging van Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving per 1 januari 2019

heeft Jaarbeurs in 2018 een stelselwijziging doorgevoerd. Deze stelselwijziging heeft gevolgen voor de verwerking van de onderhoudskosten in de jaarrekening. Jaarbeurs kiest ervoor deze wijziging prospectief te verwerken. Vanaf boekjaar 2018 worden alle kosten die samenhangen met groot onderhoud geactiveerd. Voorheen werden deze kosten als last in de winst en verliesrekening verantwoord.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Vergelijkende cijfers

De cijfers over 2017 zijn indien nodig geherrubriceerd teneinde een juiste vergelijking met 2018 mogelijk te maken.

Toepassing van artikel 402 Boek 2 BW

De financiële gegevens van de onderneming zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Daarom vermeldt de enkelvoudige winst- en verliesrekening conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat van vennootschappen waarin wordt deelgenomen na belastingen en het overige resultaat na belastingen.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de onderneming en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat.

Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming een meerderheidsbelang heeft, of waarin op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten en direct kunnen worden uitgeoefend, betrokken.

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de groep gemaakte winsten. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd, waarbij het minderheidsbelang van derden afzonderlijk tot uitdrukking is gebracht.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Groepsmaatschappijen en deelnemingen

Een overzicht van de belangrijkste in de consolidatie meegenomen groepsmaatschappijen en deelnemingen staat op pagina 60.

Grondslagen voor de omrekening van vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta

Transacties luidend in vreemde valuta worden in de betreffende functionele valuta van de groepsmaatschappijen omgerekend tegen de geldende wisselkoers per de transactiedatum. In vreemde valuta luidende monetaire activa en verplichtingen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Niet monetaire activa en passiva in vreemde valuta's die tegen historische kostprijs worden opgenomen, worden in euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoersen per de transactiedatum. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden als last in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Bedrijfsuitoefening in het buitenland

De activa en verplichtingen van bedrijfsuitoefening in het buitenland, met inbegrip van goodwill en bij consolidatie ontstane reële waarde correcties, worden in euro's omgerekend tegen de geldende koers per verslagdatum. De opbrengsten en kosten van buitenlandse activiteiten worden in euro's omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoers van het verslagjaar.

Valuta omrekeningsverschillen worden verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen. Als een buitenlandse activiteit geheel of gedeeltelijk wordt verkocht, wordt het betreffende bedrag uit de reserve omrekeningsverschillen overgeboekt naar de winst- en verliesrekening.

Afdekking van de netto-investering in buitenlandse activiteiten

Valuta koersverschillen die optreden bij de omrekening van een financiële verplichting die wordt aangemerkt als afdekking van de netto-investering in een buitenlandse activiteit, worden direct in het eigen vermogen verwerkt – in de reserve omrekeningsverschillen – voor zover de afdekking effectief is. Het niet effectieve deel wordt als last in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Grondslagen voor financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd. De onderneming maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

Financiële instrumenten die deel uitmaken van een handelsportefeuille

Financiële instrumenten (activa en verplichtingen) die worden aangehouden voor handelsdoeleinden worden gewaardeerd tegen reële waarde en wijzigingen in die reële waarde worden verantwoord in de winst- en verliesrekening.

In de eerste periode van waardering worden toerekenbare transactiekosten als last in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Verstrekte leningen en overige vorderingen

Verstrekte leningen en overige vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Overige financiële verplichtingen

Financiële verplichtingen die geen deel uitmaken van een handelsportefeuille worden tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd op basis van de effectieve rentemethode.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Deze worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs o.b.v. de effectieve rentemethode. De aflossingsverplichtingen van de langlopende schulden voor het komend jaar worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een

verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden en waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de waardebepaling.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de onderneming. Alle financiële informatie in euro's is afgerond in duizendtal.

Immateriële vaste activa

Aangekochte beurstitels worden opgenomen tegen de aanschafwaarde verminderd met de lineair berekende afschrijvingen welke zijn gebaseerd op de economische levensduur. Deze bedraagt voor beurstitels maximaal 20 jaar. Goodwill wordt bepaald als het positieve verschil tussen de verkrijgingprijs van de deelnemingen en het belang van de groep in de netto reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa en de ‘voorwaardelijke’ verplichtingen van de overgenomen partij, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Goodwill betaald bij de acquisitie van buitenlandse groeps-maatschappijen en deelnemingen wordt omgerekend tegen de koers op de transactiedatum. De geactiveerde goodwill wordt lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur, met een maximum van 10 jaar.

Software wordt gewaardeerd op het bedrag van de bestede kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De jaarlijkse afschrijvingen bedragen een vast percentage van de bestede kosten. De economische levensduur en de afschrijvingsmethode worden aan het einde van elk boekjaar opnieuw beoordeeld. Voor de kosten van onderzoek en ontwikkeling wordt een wettelijke reserve gevormd ter hoogte van het geactiveerde bedrag.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa waaronder geactiveerde erfpacht worden gewaardeerd tegen

aanschafwaarde onder aftrek van subsidies, verminderd met lineaire afschrijvingen overeenkomstig de geschatte economische levensduur. Werken in aanbouw worden gewaardeerd tegen kostprijs. Indien sprake is van duurzame waardevermindering worden de materiële vaste activa geherwaardeerd.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatie methode op basis van de nettovermogenswaarde. Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderingsgrondslagen van de onderneming gehanteerd. Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de onderneming garant staat voor de schulden van de betreffende deelneming wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt primair gevormd ten laste van de vorderingen op deze deelneming en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de onderneming ten behoeve van deze deelneming.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs of duurzaam lagere bedrijfswaarde.

Leningen aan niet-geconsolideerde deelnemingen worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs o.b.v. de effectieve rentemethode onder aftrek van noodzakelijk geachte

waardeverminderingen. Dividenden worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld.

De grondslagen voor overige financiële vaste activa zijn opgenomen in het hoofdstuk “Financiële instrumenten”.

Bijzondere waardeverminderingen

Vaste activa met een lange levensduur dienen te worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de geschatte contante waarde van de toekomstige netto kasstromen die het actief naar verwachting zal genereren. Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte contante waarde van de toekomstige kasstromen, worden bijzondere waardeverminderingen verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de actuele waarde van het actief.

Voorraden

De voorraden betreffen voornamelijk food & beverage producten en de waardering ervan geschiedt op basis van de fifo-methode (first in first out), voor zover nodig onder aftrek van een voorziening voor incurantheid.

Vorderingen

De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven in het hoofdstuk ‘Financiële instrumenten’.

Eigen vermogen

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigen vermogen instrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Uitkeringen aan houders van deze instrumenten worden in mindering van het eigen vermogen gebracht na aftrek van eventueel hiermee verband houdend voordeel uit hoofde van belasting naar de winst.

Minderheidsbelang derden

Het minderheidsbelang derden wordt gewaardeerd op het aandeel van derden in de nettovermogenswaarde, zoveel mogelijk bepaald overeenkomstig de waarderingsgrondslagen van de onderneming.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Een voorziening wordt in de balans opgenomen, wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- dat het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

De voorziening voor reorganisatie dient voor de financiële gevolgen van de aanpassing van de organisatie die leidt tot een vermindering van het

aantal arbeidsplaatsen. De kosten van daarmee gepaard gaande advies- en begeleidingskosten worden ook in de voorziening opgenomen.

Langlopende en kortlopende schulden

Deze zijn toegelicht in het hoofdstuk "Financiële instrumenten".

Netto-omzet en bedrijfslasten

De netto-omzet wordt bepaald op basis van de gefactureerde omzet (exclusief belastingen) onder aftrek van kortingen. De netto-omzet wordt verantwoord in het jaar dat de leveringen plaatsvinden. De kosten diensten van derden, materialen en overige externe kosten worden ten laste van het resultaat gebracht in het jaar waarin de daarmee verband houdende opbrengst is verantwoord.

De overige opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen en diensten zijn overgedragen aan de koper.

Personeelsbeloningen / pensioenen

De in de verslagperiode te verwerken pensioenlast is gelijk aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden lineair berekend over de aanschafwaarde over de verwachte economische levensduur. Op terreinen en activa in aanbouw wordt niet afgeschreven. De belangrijkste afschrijvingspercentages zijn:

Voor materiële vaste activa:

- Gebouwen: 3,33%
- Machines, installaties en inventaris: tussen 5% en 20%
- ICT-middelen: 20%
- Transportmiddelen: 20%

Voor immateriële vaste activa:

- Beurstitels: tussen 5% en 33,33%
- Goodwill: 10%
- Software: 20%
- Overige immateriële vaste activa: tussen 10% en 20%

Aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de groep in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de groep en de niet geconsolideerde deelnemingen en tussen de niet geconsolideerde deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

De resultaten van deelnemingen die gedurende het boekjaar zijn verworven of afgestoten worden vanaf het moment van verwerving respectievelijk tot het moment van afstoting

verwerkt in het resultaat van de groep.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend over het resultaat volgens de jaarrekening, gecorrigeerd voor permanente verschillen.

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de winst- en verliesrekening opgenomen, behoudens voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Voor latente belastingen wordt een voorziening getroffen voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarde van die posten.

Er wordt uitsluitend een latente belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn die voor de realisatie van het tijdelijke

verschil kunnen worden aangewend. Latente belastingvorderingen worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het overzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. De effecten kunnen worden beschouwd als zeer liquide beleggingen.

Kasstromen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen een gemiddelde koers. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond.

Winstbelastingen, ontvangen interest en dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Toelichting op de geconsolideerde balans

Bedragen x € 1.000

1. Immateriële vaste activa	Beurs titels	Goodwill	Software	Overige	Totaal 2018	Totaal 2017
Stand per 1 januari						
Aanschaffingswaarde	31.136	3.545	8.234	500	43.415	42.521
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-28.940	-3.545	-4.347	-500	-37.332	-35.676
Boekwaarde per 1 januari	2.196	-	3.887	-	6.083	6.845
Verloop in het boekjaar						
Boekwaarde per 1 januari	2.196	-	3.887	-	6.083	6.845
Investerings	-	804	129	-	933	925
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	-549	-26	-1.164	-	-1.739	-1.669
Terugboeking cumulatieve afschrijving wegens desinvestering	-	-	-	-	-	-
Waardeverminderingen	-	-459	-	-	-459	-
Overige mutaties	-	4	-5	-	-1	-18
Boekwaarde per 31 december	1.647	323	2.847	-	4.817	6.083
Stand per 31 december						
Aanschaffingswaarde	31.136	4.353	8.356	500	44.345	43.415
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-29.489	-4.030	-5.509	-500	-39.528	-37.332
Boekwaarde per 31 december	1.647	323	2.847	-	4.817	6.083

De resterende waarde van de beurstitels betreft internationale activiteiten en wordt in 5 jaar afgeschreven.

Goodwill wordt in 10 jaar afgeschreven. Deze afschrijvingstermijn is bepaald op basis van verwachte toekomstige rendementen en een inschatting van de zekerheid hiervan.

Voor een bedrag van € 2,2 mln. aan software is volledig afgeschreven. De betreffende software is nog in gebruik en derhalve niet gedesinvesteerd.

2. Materiële vaste activa	Gebouwen en terreinen	In uitvoering	Machines, installaties en inventaris	Ict middelen	Transport middelen	Totaal 2018	Totaal 2017
Stand per 1 januari							
Aanschaffingswaarde	246.577	917	22.414	9.237	429	279.574	277.712
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-157.589	-	-18.561	-7.024	-373	-183.547	-174.382
Boekwaarde per 1 januari	88.988	917	3.853	2.213	56	96.027	103.330
Verloop in het boekjaar							
Boekwaarde per 1 januari	88.988	917	3.853	2.213	56	96.027	103.330
Investerings	898	1.031	397	391	96	2.813	5.103
Desinvesteringen	-1.088	-100	-5	-28	-183	-1.404	-3.215
Gereedgekomen	476	-568	92	-	-	-	-
Afschrijvingen	-7.355	-	-1.343	-936	-17	-9.651	-10.433
Terugboeking cumulatieve afschrijving wegens desinvestering	1.088	100	5	28	177	1.398	2.838
Waardeverminderingen	-747	-100	-3	-2	-	-852	-1.570
Overige mutaties	-	-	-24	-	-9	-33	-26
Boekwaarde per 31 december	82.260	1.280	2.972	1.666	120	88.298	96.027
Stand per 31 december							
Aanschaffingswaarde	246.863	1.280	22.865	9.598	331	280.937	279.574
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-164.603	-	-19.893	-7.932	-211	-192.639	-183.547
Boekwaarde per 31 december	82.260	1.280	2.972	1.666	120	88.298	96.027

De boekwaarde van de gebouwen en terreinen is als volgt te specificeren:

	2018	2017
Terreinen	29.600	29.600
Expositiegebouwen	50.736	56.669
Parkeervoorzieningen	280	563
Overige gebouwen en bouwkundige voorzieningen	1.644	2.156
	82.260	88.988

In 2016 is er een grondruilovereenkomst met de gemeente Utrecht gesloten. De grondruil bestond uit twee delen. De gemeente heeft aan Jaarbeurs de gronden waar de toekomstige activiteiten plaatsvinden (westelijk deel) in eeuwigdurende erfpacht gegeven.

De gemeente heeft van Jaarbeurs hal 1, parkeerplaatsen (het oostelijk deel van het

terrein) en gronden grenzend aan de van Zijstweg in eigendom verworven. Jaarbeurs heeft tot 1 januari 2023 het gebruiksrecht van deze terreinen. Hierna kan de gemeente dit gebied ontwikkelen.

Onder de desinvesteringen gebouwen en terreinen is begrepen in het verleden geactiveerde advieskosten inzake

brandveiligheid (€ 0,3 mln.), brandwerende voorzieningen 4e etage Trade Mart (€ 0,2 mln.) en ontwikkelingskosten inzake de bouw van restaurant Speys (€ 0,4 mln.).

De waardevermindering gebouwen en terreinen bestaan uit advieskosten inzake brandveiligheid (€ 0,2 mln.), brandwerende voorzieningen 4e etage Trade Mart (€ 0,2 mln.)

en ontwikkelingskosten inzake de bouw van restaurant Speys (€ 0,3 mln.). Vrijwel alle expositiegebouwen staan op in erfpacht verkregen grond. De looptijd van de erfpachtcontracten is deels eeuwigdurend en deels tot 2070 (Beatrixgebouw).

Per balansdatum is er voor € 0,7 mln. aan activa in bestelling.

3. Financiële vaste activa

	Deelnemingen	Latente belastingen	Overige vorderingen	Totaal 2018	Totaal 2017
Stand per 1 januari	3	6.630	3.950	10.583	10.248
Investeringen	-	76	-	76	342
Desinvesteringen	-3	-2.108	-1.050	-3.161	-7
Stand per 31 december	0	4.598	2.900	7.498	10.583

De latente belastingen hebben voornamelijk betrekking op een fiscaal afwijkende waardering van de materiële vaste activa. Ze hebben een overwegend langlopend karakter.

Het saldo per 31 december 2018 van de overige vorderingen betreft een langlopende vordering op de gemeente Utrecht (€ 2,3 mln.) uit hoofde van de grondruilovereenkomst uit 2016 alsmede een in 2012 verstrekte lening aan het Helen Dowling Instituut (€ 0,6 mln.) ter

medefinanciering van zijn maatschappelijke activiteiten. In 2018 zijn nieuwe afspraken gemaakt met het Helen Dowling Instituut, waarin is bepaald dat de lening in 30 jaar wordt afgelost en dat de rentevergoeding vanaf 2018 1% per jaar bedraagt.

4. Vorderingen	2018	2017
Handelsdebiteuren	17.281	17.392
Vooruitbetaalde kosten	8.385	7.154
Vennootschapsbelasting	105	1.435
Overige belastingen	-	106
Overige vorderingen	4.300	1.931
	30.071	28.018

Het merendeel van de vorderingen vervalt binnen 1 jaar. De hoogte van de voorziening voor mogelijke oninbaarheid van handelsdebiteuren is thans € 1,2 mln. (2017: € 1,4 mln.). Deze voorziening is verantwoord onder de handelsdebiteuren.

De vooruitbetaalde kosten hebben met name betrekking op beurzen en activiteiten welke na 31 december worden gehouden alsmede met vooruitbetaalde huur voor de parkeerterreinen P1 en P3 welke in het kader van de grondruilovereenkomst eigendom van de

gemeente zijn geworden. Een bedrag van € 1,5 mln. aan vooruitbetaalde kosten heeft betrekking op een periode > 1 jaar.

De stijging van de overige vorderingen wordt met name veroorzaakt doordat van de onder de

financiële vast activa genoemde langlopende vordering op de gemeente Utrecht een bedrag van € 1,0 mln. is onderbracht onder de kortlopende vorderingen.

5. Liquide middelen

De liquide middelen bestaan voor € 41,0 mln. (2017: € 32,5 mln.) uit deposito's met termijnen variërend van 1 tot 6 maanden, waarvan € 15,5 mln. ter vrije beschikking staat.

6. Eigen vermogen	2018	2017
Stand per 1 januari	131.622	129.085
Nettoresultaat	7.635	2.664
Koersverschillen groepsmaatschappijen	-17	-127
Totaal resultaat	7.618	2.537
Stand per 31 december	139.240	131.622

7. Minderheidsbelang derden	2018	2017
Stand per 1 januari	2.021	1.440
Uitgekeerd dividend	-1.972	-1.284
Resultaat boekjaar	2.057	1.812
Koersverschillen	-16	-50
Investerings	703	103
Stand per 31 december	2.793	2.021

Het minderheidsbelang derden bestaat ultimo 2018 met name uit het minderheidsbelang van 30% in VNU Exhibtions Asia Ltd.

8. Voorzieningen	Reorganisatie voorziening	Latente belastingen	Overige voorzieningen	Totaal 2018	Totaal 2017
Stand per 1 januari	1.040	2.161	3.803	7.004	10.699
Toevoeging	1.382	-	394	1.776	502
Onttrekking	-1.040	-2.161	-110	-3.311	-4.197
Stand per 31 december	1.382	-	4.087	5.469	7.004

De reorganisatievoorziening per 31 december 2018 betreft verplichtingen uit hoofde van een doorgevoerde reorganisatie en is inclusief advies- en begeleidingskosten.

In de overige voorzieningen zijn o.a. opgenomen een voorziening voor milieu-aanpassingen (€ 1,9 mln.), een voorziening voor asbestsaneringswerkzaamheden (€ 0,9 mln.)

en een voorziening voor het verwijderen van rioolbuizen (€ 0,6 mln.). De voorzieningen hebben deels een kortlopend maar overwegend een langlopend karakter.

9. Kortlopende schulden

	2018	2017
Vooruitgefactureerde opbrengsten	48.028	34.443
Handelscrediteuren	7.214	9.207
Vennootschapsbelasting	2.806	1.283
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	6.341	4.209
Pensioenfondsen	71	86
Overige schulden	5.739	7.128
	70.199	56.356

De maximale kredietfaciliteit bij kredietinstellingen bedraagt € 3,5 mln. (2017: € 3,5 mln.).

De vooruitgefactureerde opbrengsten hebben betrekking op beurzen en activiteiten welke na 31 december worden gehouden. De toename t.o.v. 2017 wordt veroorzaakt door de beurzencyclus en door uitbreiding van de activiteiten in China.

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Financiële instrumenten

Algemeen

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de onderneming blootstelt aan marktrisico (inclusief valutarisico en prijsrisico), kredietrisico en liquiditeitsrisico. De met deze financiële instrumenten verbonden risico's en het beleid om deze risico's te beperken zijn hieronder toegelicht.

Kredietrisico

Het mogelijke kredietrisico ten aanzien van vorderingen in financiële vaste activa en handels- en overige vorderingen wordt voortdurend bewaakt. Indien nodig wordt een voorziening genomen. Per einde boekjaar is er

geen belangrijke concentratie van kredietrisico aanwezig en is de benodigde voorziening gering.

Renterisico

Omdat er geen noemenswaardige opgenomen leningen zijn is er geen renterisico. Ook niet met betrekking tot de beschikbare liquiditeiten omdat deze tegen een risicoloze rentevergoeding bij kredietwaardige banken worden weggezet.

Valutarisico

Als gevolg van de internationale activiteiten loopt de onderneming, uit hoofde van de in de balans opgenomen vorderingen en schulden op buitenlandse ondernemingen en toekomstige transacties, valutarisico met betrekking tot de Chinese Renminbi. Het beleid van de onderneming

is, gezien de geringe omvang van de buitenlandse activiteiten en het merendeels herinvesteren van de beschikbare liquiditeiten in de landen zelf, om geen van in de balans opgenomen vorderingen en schulden af te dekken.

Prijsrisico

De onderneming heeft in 2018 geen genoteerde beleggingen en kent als gevolg daarvan geen prijsrisico.

Liquiditeitsrisico

De onderneming gebruikt geen externe financiering en ziet erop toe dat de aanwezige liquide middelen steeds voldoende beschikbaar zijn door gebruik te maken van deposito's met een voornamelijk korte looptijd. De waarde van de liquide middelen zijn reëel.

Kasstroomrisico

De onderneming voorziet geen risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een financieel instrument zullen fluctueren in omvang.

De reële waarde van de financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen. De reële waarde van de overige in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen, langlopende en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen

Er zijn langlopende onvoorwaardelijke verplichtingen aangegaan ter zake van erfpacht, huur en operationele leasing. Deze verplichtingen kunnen naar aard en looptijd als volgt worden gespecificeerd (in mln. €):

Het merendeel van de terreinen is in erfpacht verkregen, deels eeuwigdurend en deels tot 2070.

De jaarlijkse huurverplichtingen hebben een gemiddelde resterende looptijd van ca. 3 jaar en betreffen voornamelijk pandhuur verplichtingen. Van de jaarlijkse operationele lease verplichtingen betreft het merendeel autolease verplichtingen met een gemiddelde resterende looptijd van 1,3 jaar.

	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Erfpacht	0,1	0,3	3,4	3,8
Huur	0,8	3,1	1,6	5,5
Operationele leasing	0,2	0,1	-	0,3
	1,1	3,5	5,0	9,6

Belastingen

Vennootschapsbelasting

De vennootschap vormt samen met alle in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen 100% groepsmaatschappijen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting, met uitzondering AvD Holding II B.V. en haar dochtermaatschappijen. De vennootschap is hoofdelijk aansprakelijk voor de fiscale schulden van de fiscale eenheid als geheel.

Omzetbelasting

Voor de omzetbelasting is er een fiscale eenheid gevormd bestaande uit Jaarbeurs Vastgoed B.V., Jaarbeurs B.V., Jaarbeurs Catering Services B.V. en VNU Exhibitions Europe B.V. Per 1 augustus 2018 is tevens Jaarbeurscateringjobs B.V. gevoegd in deze fiscale eenheid.

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Bedragen x € 1.000

10. Netto-omzet	2018	2017
Naar activiteiten		
Vakbeurzen	59.001	56.086
Consumentenbeurzen	28.046	24.287
Evenementen	4.743	4.247
Congressen en vergaderingen	13.796	15.878
Overige	18.795	15.248
	124.381	115.746
Naar geografische gebieden		
Nederland	85.731	76.490
Overige EU-landen	1.494	973
Overige landen	37.156	38.283
	124.381	115.746

11. Overige opbrengsten

De overige opbrengsten van € 2,4 mln. in 2018 bestaan uit de verkoop van 25% van het belang in de Shanghai World Travel Fair, een vergoeding van de gemeente Utrecht voortkomend uit de grondruilovereenkomst van 2016 voor het woningbouwprogramma en ontvangen subsidies.

12. Personeelskosten

	2018	2017
Lonen en salarissen	23.244	22.788
Sociale lasten	4.038	3.982
Pensioenlasten	1.564	1.655
	28.846	28.425

Per 1 januari 2015 zijn de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen overgedragen aan het Pensioenfonds PGB. De regeling van PGB betreft een voorwaardelijke middelloonregeling. De maximale bijdrage van de onderneming is een jaarlijkse premie van 15,2% van de salarissom, ook in situaties waarbij het fonds over onvoldoende middelen zou beschikken. Aanspraken kunnen als gevolg daarvan indien nodig verlaagd worden. De pensioengrondslag is gelijk aan het jaarsalaris minus de franchise. In de premie zit geen financiering voor toeslagen. De

dekkingsgraad van PGB per eind 2018 bedraagt 108,7% (2017: 106,1%).

Als gevolg van de lage dekkingsgraad heeft Pensioenfonds PGB een herstelplan opgesteld. Dit herstelplan wordt jaarlijks geactualiseerd. Indien het herstel van de dekkingsgraad niet conform hertstelplan verloopt kunnen de volgende maatregelen worden genomen:

- het niet of niet volledig geven van toeslagen
- het verlagen van de pensioenuitkeringen en de opgebouwde pensioenen

Deze laatste maatregel kan alleen worden ingezet indien er geen andere mogelijkheden meer zijn.

Maatregelen die leiden tot verhoging van de premies worden niet ingezet om het vermogen te herstellen.

De pensioenen van Jaarbeurs Catering Services medewerkers zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Horeca & Catering. Het betreft een voorwaardelijke middelloonregeling.

De huidige jaarlijkse premiebijdrage hiervan is 16,8%. Het bestuur besluit over mogelijke toeslagen. De dekkingsgraad eind 2018 was 113% (2017: 113%).

Gemiddeld aantal medewerkers (FTE)

	2018	2017
Nederland	342	390
Overige landen	189	158
	531	548

Het gemiddeld aantal medewerkers in Nederland bestaat voor 35 FTE (2017: 57 FTE) uit medewerkers van JaarbeursCateringJobs met een nulurencontract. Het aantal medewerkers dat is opgenomen voor proportioneel in de consolidatie meegenomen groepsmaatschappijen is 15,0 FTE (2017: 13,0 FTE).

13. Overige bedrijfskosten	2018	2017
Overige personeelskosten	8.374	6.507
Huisvestingskosten	8.573	8.064
Automatiseringskosten	2.005	1.422
Reis- en verblijfkosten	989	1.042
Verkoopkosten	746	545
Kantoorkosten	2.676	2.618
Overige kosten	863	1.018
	24.226	21.216

De toename van de overige personeelskosten wordt met name veroorzaakt door een hogere dotatie aan de reorganisatie voorziening van € 1,4 mln. (2017: € 0,4 mln.).

14. Afschrijvingen en waardeverminderingen vaste activa	2018	2017
Afschrijvingen		
Immateriële vaste activa	1.739	1.669
Materiële vaste activa	9.651	10.433
	11.390	12.102
Waardeverminderingen		
Immateriële vaste activa	459	-
Materiële vaste activa	852	1.570
	1.311	1.570
	12.701	13.672

15. Financiële baten en lasten

	2018	2017
Rentebaten	1.052	767
Rentelasten	-	-7
Koersverschillen vreemde valuta	-33	-181
Overige financiële baten en lasten	-501	-473
	518	106

16. Belastingen

	2018	2017
Belastinglast op basis van commercieel resultaat	3.845	2.244
Mutatie in de belastinglatentie	304	315
Verrekende belastingen en overige effecten	-34	-21
	4.115	2.538

Jaarbeurs Holding B.V. en haar Nederlandse 100% dochtermaatschappijen, met uitzondering van AvD Holding II B.V. en haar dochtermaatschappijen, vormen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. De effectieve belastingdruk bedraagt 29,8% (2017: 36,2%) en ligt hoger dan het gemiddeld geldend

nominale vennootschapsbelastingpercentage in de landen waarin Jaarbeurs Holding B.V. actief is. Dit wordt met name veroorzaakt door afschrijvingen en waardeverminderingen op immateriële vaste activa welke fiscaal niet in aftrek kunnen worden gebracht.

17. Minderheidsbelang derden

Dit betreft het minderheidsbelang van derden in de resultaten van groepsmaatschappijen.

Vennootschappelijke jaarrekening per 31 december 2018

(vóór voorstel resultaatbestemming)

Bedragen x € 1.000

Balans		2018	2017
Vaste activa			
Financiële vaste activa	1	134.990	127.372
Vlottende activa			
Vorderingen op groepsmaatschappijen		4.250	4.250
Totale activa		139.240	131.622
Eigen vermogen	2		
Geplaatst en gestort kapitaal		459	459
Agio reserve		35.774	35.774
Wettelijke reserves		2.256	3.011
Overige reserves		93.116	89.714
Onverdeeld resultaat		7.635	2.664
		139.240	131.622
Kortlopende schulden			
Schulden aan aandeelhouder		-	-
Totale passiva		139.240	131.622
Winst- en verliesrekening		2018	2017
Resultaat van groepsmaatschappijen		7.635	2.664
Netto resultaat		7.635	2.664

Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening

Bedragen x € 1.000

Algemeen

Aangezien de financiële gegevens van de vennootschap in de geconsolideerde jaarrekening zijn verwerkt, vermeldt de winst- en verliesrekening slechts het resultaat van de deelneming (art. 402 Boek 2 BW).

1. Financiële vaste activa

	2018	2017
Stand per 1 januari	127.372	124.835
Resultaat boekjaar	7.635	2.664
Koersverschillen	-17	-127
Stand per 31 december	134.990	127.372

2. Eigen vermogen	Geplaatst aandelenkapitaal	Agioreserve	Res. Ontwikkelings- kosten	Reserve omrekenings- verschillen	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal
Stand per 1 januari 2017	459	35.774	2.819	609	95.192	-5.768	129.085
Netto resultaat 2017	-	-	-	-	-	2.664	2.664
Ingehouden winst	-	-	-	-	-5.768	5.768	-
Geactiveerde kosten	-	-	411	-	-411	-	-
Daling geactiveerde kosten	-	-	-701	-	701	-	-
Koersverschillen	-	-	-	-127	-	-	-127
Stand per 1 januari 2018	459	35.774	2.529	482	89.714	2.664	131.622
Netto resultaat 2018	-	-	-	-	-	7.635	7.635
Ingehouden winst	-	-	-	-	2.664	-2.664	-
Geactiveerde kosten	-	-	-	-	-	-	-
Daling geactiveerde kosten	-	-	-739	-	739	-	-
Koersverschillen	-	-	-	-16	-1	-	-17
Stand per 31 december 2018	459	35.774	1.790	466	93.116	7.635	139.240

Per 31 december 2018 bestaat het maatschappelijk aandelenkapitaal uit 3500 aandelen met ieder een nominale waarde van € 453,78 per aandeel. Hiervan zijn 1.011 aandelen geplaatst en volgestort.

Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

De statuten van de vennootschap bepalen dat het resultaat na belasting ter beschikking staat aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

De jaarrekening 2017 is vastgesteld in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 6 april 2018 en de bestemming van het resultaat is vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Voorgestelde resultaatbestemming

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders zal worden voorgesteld het netto resultaat over 2018 als volgt te verdelen: Toe te voegen aan de overige reserves: **7.635**.

Honoraria van de accountant

De volgende honoraria van Deloitte Accountants zijn ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW.

In 2018	Deloitte Accountants B.V.	Deloitte overig	Totaal
Onderzoek van de jaarrekening	155.000	-	155.000
Andere controleopdrachten	-	-	-
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	19.944	19.944
Andere niet-controlediensten	-	101.341	101.341
Totaal	155.000	121.285	276.285

In 2017

Onderzoek van de jaarrekening	161.350	-	161.350
Andere controleopdrachten	-	-	-
Meerwerk jaarrekening 2016	37.300	-	37.300
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-
Andere niet-controlediensten	7.650	-	7.650
Totaal	206.300	-	206.300

Bezoldiging bestuurders en commissarissen

De in artikel 383 lid 1 titel 9 Boek 2 BW bedoelde bezoldiging van de enige bestuurder is vrijgesteld van vermelding. De bezoldiging van de commissarissen bedraagt: € 151 duizend (2017: € 144 duizend).

Aansprakelijkheidsverklaring groepsmaatschappijen

Op grond van art. 403 boek 2 BW heeft de vennootschap schriftelijk verklaard zich hoofdelijk aansprakelijk te stellen voor de uit de rechtshandelingen voortvloeiende schulden van alle in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen 100% groepsmaatschappijen, met uitzondering van JaarbeursCateringJobs B.V., AvD Holding II B.V. en haar dochtermaatschappijen.

Utrecht, 10 mei 2019

Statutaire directie

De heer A.C. Arp
CEO

Raad van Commissarissen

De heer E.K. Greup - voorzitter
Mevrouw P.G. Boumeester - vice-voorzitter
De heer W. Bontes
De heer W.R. Gerschtanowitz
Mevrouw R. van der Linden

Overige gegevens

Concernsamenstelling per 31 december 2018

Alle in de consolidatie opgenomen groepsmaatschappijen staan hieronder vermeld. Indien de deelneming minder dan 100% bedraagt en indien de vestigingsplaats niet Utrecht is, is dat vermeld. De bedrijven waarbij een * staat vermeld zijn proportioneel in de consolidatie opgenomen.

	Vestigingsplaats	Effectief belang (%)	Kvk-nummer
Jaarbeurs Holding B.V. (groepshoofd)			
			30000907
Jaarbeurs Vastgoed B.V.			
			30150060
Jaarbeurs B.V.			30149551
Jaarbeurs Ontwikkeling B.V.			30143411
Beheersmaatschappij Jaarbeurspoort B.V.			30004111
Exploitatiemaatschappij van Onroerende Goederen De Roggehoek B.V.			30044028
VNU Exhibitions Europe B.V.			
			30149544
Corsofex Beheer B.V.			30143416
Quel Business Information B.V.			09112420
Marqit B.V.			24336864
Jaarbeurs International B.V.			30149546
VNU Exhibitions Asia Ltd.	Shanghai	70%	
VNU Rapid News Co., Ltd.	Shanghai	35%	
VNU Richland Exhibition Co., Ltd.	Shanghai	49%	
Europe Asia Global Link Exhibitions (EAGLE) Shanghai Co., Ltd.	Shanghai	35%	
Europe Asia Global Link Changdu XinZhiongLian Exhibition Co., Ltd.	Chengdu	21%	
Shenzhen Vision International Exhibition Co., Ltd.	Shenzhen	70%	
Chengdu VNU Vision Exhibition Co., Ltd.	Chengdu	49%	
Nanjing VNU Co., Ltd.	Nanjing	70%	
Guangzhou VNU-Zongheng Exhibition Co., Ltd	Guangzhou	42%	
VNU Yi Xian Exhibition Co., Ltd.	Shanghai	35%	
VNU Canada Co., Ltd.	Shanghai	70%	
Shanghai VNU Italian Culture Deveopment Co., Ltd.	Shanghai	35%	
VNU HongKong Co., Ltd.	HongKong	49%	
Oriental Universal VNU Kunming Exhibition Co., Ltd.	Kunming	35%	
VNU Beijing Yuanda Co., Ltd.	Beijing	38,5%	
Chengdu Tuanyi Exhibitions Co., Ltd.	Chengdu	34,3%	
VNU Exhibitions Asia Pacific Company Ltd. *	Bangkok	49,99%	

Jaarbeurs Catering Services B.V.

30138639

JaarbeursCateringJobs B.V.	30280351
On Board On Shore B.V.	24280808
Event & Catering Partners 2002 B.V.	32094094
Grand Exploitatie B.V.	30149548
AvD Holding B.V.	30246799
AvD Holding II B.V.	30247607
Bourgondia B.V.	20114858
Rogex B.V.	18120907
AvD Groep B.V.	18131065
Party Service AvD B.V.	18126314
AvD Muziek- Theater- en Productiebureau B.V.	18124381

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Jaarbeurs Holding B.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het jaar geëindigd op 31 december 2018 van Jaarbeurs Holding B.V. te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Jaarbeurs Holding B.V. op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2018.
2. De geconsolideerde en enkelvoudige winst- en-verliesrekening over 2018.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Jaarbeurs Holding B.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie die bestaat uit:

- het directieverslag
- de overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken

van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afweden of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht

dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan

sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in deze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum

van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Utrecht, 10 mei 2019

Deloitte Accountants B.V.
w.g. drs. A.J. Heitink RA

Vijf jaren Jaarbeurs Holding

Bedragen x € 1 miljoen

Geconsolideerde balansen in verkorte vorm	2018	2017	2016	2015	2014
Vaste activa	100,6	112,7	120,4	111,4	117,1
Vlottende activa	117,1	84,3	82,0	88,2	93,7
	217,7	197,0	202,4	199,6	210,8
Groepsvermogen	142,0	133,6	130,5	135,8	128,6
Voorzieningen	5,5	7,0	10,7	8,9	17,6
Langlopende schulden	-	-	-	-	-
Kortlopende schulden	70,2	56,4	61,2	54,9	64,6
	217,7	197,0	202,4	199,6	210,8
Verloop groepsvermogen					
Stand per 1 januari	133,6	130,5	135,8	128,6	131,0
Resultaat boekjaar	7,6	2,7	-5,7	-0,1	-2,8
Overige mutaties	0,8	0,4	0,4	7,3	0,4
Stand per 31 december	142,0	133,6	130,5	135,8	128,6

Als gevolg van een stelselwijziging is er in de voorzieningen vanaf 2015 geen onderhoudsvoorziening meer opgenomen.

Vijf jaren Jaarbeurs Holding

Bedragen x € 1 miljoen tenzij anders aangegeven

Geconsolideerde winst- en verliesrekeningen in verkorte vorm	2018	2017	2016	2015 *	2014 *
Netto-omzet	124,4	115,7	111,1	133,3	131,6
Overige opbrengsten	2,4	0,5	19,7	4,2	-
Som der bedrijfsopbrengsten	126,8	116,2	130,8	137,5	131,6
Kosten diensten van derden, materialen en overige bedrijfskosten	63,6	60,7	67,1	80,0	71,4
Personeelskosten	37,2	34,9	41,7	40,5	48,7
Afschrijvingen en waardeverminderingen vaste activa	12,7	13,7	29,3	15,5	14,9
Som der bedrijfslasten	113,5	109,3	138,1	136,0	135,0
Bedrijfsresultaat	13,3	6,9	-7,3	1,5	-3,4
Financiële baten en lasten	0,5	0,1	-0,2	0,9	1,2
Resultaat voor belastingen	13,8	7,0	-7,5	2,4	-2,2
Vennootschapsbelasting	-4,1	-2,5	3,0	-1,5	0,4
Minderheidsbelang derden	-2,1	-1,8	-1,2	-1,0	-1,0
Netto resultaat	7,6	2,7	-5,7	-0,1	-2,8
Kasstroom uit operationele activiteiten	32,7	7,3	12,1	7,1	21,0
Netto investeringen in vaste activa	2,0	5,5	15,1	6,6	16,3
Gemiddeld aantal medewerkers (FTE)	531	548	593	693	757

*Omzet t/m 2015 is inclusief afgestoten externe party catering activiteiten.

Voor verdere informatie

maricken.hengeveld@jaarbeurs.nl
Manager Corporate Communicatie & PR

Uitgegeven door

Jaarbeurs Holding B.V.
Jaarbeursplein | 3521 AL Utrecht
Postbus 8500 | 3503 RM Utrecht
Kamer van Koophandel Utrecht,
registratienummer 30000907

Inhoud en organisatie

Jaarbeurs Holding B.V.
RRED Communications | www.rred.nl

Concept en ontwerp

De Designpolitie | www.designpolitie.nl

Online

jaarbeurs.nl/jaarverslag